

Jɔɔɔ Kéel Márkus nyə á cilə yí

Isâ í dúgyá nə Jɔɔɔ Kéel Márkus nyə á cilə yí

Márkus ɲgə lwó cug múud mə Yésus. A ɲgə bul lwó nə Yésus ji sóol məsáal mə Zembî. Nyə á zə shú ikúl nə ilwon byêsh, kú bul bə ɲji Oyúden.

Kɔw áshúshwóógú di íí, Yésus nyə á fwo kə bwəma nə məkugulu shwéeshá shíd, a mú ka zə tééd byé íséy. Márkus ɲgə bul lwó ɲkul mə Yésus, tééd nə ɲgələ jôw buud nə bwə bég nyə, kala nə mínjígúlá di, kumə nə ɲgələ yálushi buud məbwəas dî.

Kóómb kɔw ábeé á micilyá myé di, Márkus ɲgə lwó nda Yésus ɲgə kə bwəma nə minjugú ná, nə nda nyə é kə yə a nyiɲgə gwúm Yurúsəlem ná.

A kə wóós Yurúsəlem bwə ɲgə lóg nyə nda məma cî, a kə wíɲg búúd bwə á dɔ sá mikus Mpáanzé Zembî wá; a mú bwəma nə zhíɲ á shwiy cínɔɲg (lúu 11 kə kumə 13).

Jɔɔɔ Kéel mə Márkus ji nə, wó ká shín lɔ dwo, wo məm nda ɲjwû ozimbi á mwâ Róma ná: «Yésus á Nazarêt nyə á bále mpu bə Mwân mə Zembî.»

Cúndə mə Yuánes Nduu-buud
(*Mat 3.1-6, 11-12; Luk 3.1-6, 15-18*)

¹ Mətéédúlé mə Jɔɔɔ Kéél mə Yésus-Krîst, *Mwân mə Zembî wə mága: ² Námə nda jisə cilyá kálaad mə Izayí *muud micúndə dí ná, ná:

Dugí! Mɛɛ mə zə kənd mbwiɲgye lân waamá ná a kág wo shwóg kə kwambulə wo zhíí.

³ Jísə kál mə múúd ɲgə cúndə shí a shwéeshád yé, a ɲgə ci ná: «Kwambuləgá zhíí mə Cwámba,

1:1 15.39; Heb 2.3

1:2 Mal 3.1; MmN 23.20; Mat 11.10; Luk 1.76; 7.27

1:3 Iza 40.3

bí sá íkwûñ byé ná sændôñ.»

⁴Né ndéé Yuánes Nduu-buud nyə á zə cúwo shí a shwéeshá dî, a mú ñgə cúndə ná buud bwə céndúg mitédúgá, bwə zə duwan, Zembî yílúg misám myáñ lámúd. ⁵Ntó, buud ó shí á Yudéa nə bəəñg wâ Yurúsəlem bēsh bwə á du kə nyádí, ké du magulə misám myáñ tâm buud. Yuánes mú du duu bwo ñgwəzə Zhurdê dî. ⁶Káándá Yuánes nyə á du bwáád yí í á bə síyá nə mimyɔɔ mí *shamô, kandá yé á kug nə kúúduú cúduú. Nyə á du də ikájalá nə kwaan. ⁷Nyə á du cúndə ná: «Ñgwól múúdu ñgə zə mə mpúsə, a ji nə mpífə cɔ mə. Nda mɛɛ, mə ampíyáyé nə mə kúdówúg shí, ciny nyə mikwoolú mí məñgwub. ⁸Mɛɛ ñgə duu bí nə məjúwó, ñji nye mə bá duu bí nə ñkəñkê Shíshim.»

Yésus mə zə duwan
(*Mat 3.13-17; Luk 3.21-22*)

⁹Mwôw məəñgû dî, Yésus mú zə wóós, a ñgə wú Nazarê, shí a Galilê; Yuánes mú zə duu nyə Zhurdê. ¹⁰Í mú zə bə ná, Yésus mə shîn duwan, a ñgə cúwo wú məjúwód í, a mú dúg jəñ mə bəñ, Shíshim mə Zembî mú ñgə shulə nda faf, zə ji nyə nyúúlúd. ¹¹Kál mú cúwo wú jəñ dí ná: «Wo wé Mwân waamé alâm. Lâm wâm wēsh wúsə wódí.»

Sátan mə bwówulə Yésus
(*Mat 4.1-11; Luk 4.1-13*)

¹²Ntó, ja Yésus nyə a shîn duwan ntáni yí, kú námé bwey, Shíshim mə Zembî mú cíndal kənd nyə shí a shwéeshád. ¹³A mú kə já wu mwôw məwûm mánñ, *Sátan ñgə bwówulə nyə. Bónñ ocúdu ó anyinyaané wə bwə á du ji, *wəəñgəles bwə ñgə sêy nə nyə.

Yésus mə tééd jówúlə ómpwíín
(*Mat 4.12-22; Luk 4.14-15; 5.1-11*)

¹⁴ Bwá á ka wá Yuánes mímbwug dî. Yésus mú gwág, a mú kə Galilê, kə ηgə cúndə Jɔjɔ Kéél má Zembî. ¹⁵ Nyə ná: «Fwála í má wóós. Faan má Zembî í mú kúná-kúnə, céndúgá mitódúgá! *Maguləgá Jɔjɔ Kéél!»

¹⁶ Dúl jwów, Yésus ηgə cɔ ncindye m̄η m̄ə Galilê, nyə a dúg Shímun bá mínyəη̄ yé Andrê, bwá ηgə wusə wód májúwód. Bwá á d̄ə julə oshû nə məwód. ¹⁷ Yésus mú cɪ nə bwo ná: «Bɛgá mə, mə é sá ná bí dúg julə búúd.» ¹⁸ Námé cé nə cé bwá mú lúgə məwód, bɛ nyə. ¹⁹ Ja bwá má ηwá shísh shwóg yí, Yésus músə nyηgə dúg Zhâk bá mínyəη̄ yé Yuánes, bwân ó Zhébedé, bwá njúl námé byóólúd, bwá ηgə kwambulə məwód. ²⁰ Cé nə cé a mú námé j̄w bwo. Bwá mú lúgə sóɔηgú wáη Zhébedé bân̄η osóol ó másáal byóólúd, bɛ nyə.

Yésus mə lwóyá ηkûl ijwûga

(Luk 4.31-37)

²¹ Bán̄əη bwá mú kə Kapernawûm. Yésus mú fwo kə nyíi *mpáánzə mínjíggúlá jwôw lú Sábaad, kə yə búúd mínjíggúlá. ²² Buud bwá mú bul káam mbií nyə á ηgə jígguli yí, nəcé nyə á ηgə jígguli nə kéénd, kú bə nda *Oyígguli ó məcɛɛ. ²³ Cínəηg mpáánzə mínjíggúlá dí, ηgwólúgá múúd nyə á bə nə bów-bôw shíshim í d̄ə lwáfulə nyə. Cé nə cé a mú k̄m ná: ²⁴ «Yésus, muud Nazarêt! Shé b̄əη nə iney? Ye wo ámə zə jaηgulə s̄ə? Mɛɛ mə mpú wo. Wo wá féeshá múúd má Zembî.» ²⁵ Yésus mú ηkáánd nə jamb. Nyə nə dwo ná: «Fadug mpu! Wúg múúd éne nyúúlúd!» ²⁶ Bów-bôw shíshim wəəηgú í mú juηg múúd éne nə ηkulû, í k̄m məma ηkwimbyê ná ndéé wóós tóón. ²⁷ Buud bēsh bwá mú bul káam, bwá ηgə nyímbula ná: «Jáyé ga? Míga mínjíggúlá mí má bə gúgwáan ε! Nə məma kéénd! A ká

námá lás, tɔw ibów-bôw míshíshim mí ηgə bále sá nyə məgwág!»²⁸ Jínə dé í mú jwɔ lɔɔm á Galilé wêsh dî.

Yésus mə lwag ncúlyá mimbêl

(Mat 8.14-17; Luk 4.38-41)

²⁹ Yésus bə̀nêη Zhâk nə Yuánes bwə́ mú zə wú mpáánzə minjígúla, kə Shímun bá André dí njów. ³⁰ Í á bə, Shímun cii yé á mudá mbwúg shí, ayêη nə yêη mə bíí nyə. Bwə́ ka læl jaaw Yésus námə̀ nji bwə́ á nyíí njów yí. ³¹ A mú shísh mudá kúnə́-kúnə́, bíí nyə mbwə́d, təl nyə́ tətəlî, ayêη nə yêη mú shwal shîn. Mudá wə̀ɔηg mú zə tééd séyúle nə bwo. ³² Mpwó-kugú shí, buud ó ηgwə́la bwə́ mú zə nə mimbêl myêsh nyə́dî, tɔw mimbêl mí májamb. ³³ Ntɔ́ bwə́ mú zə ηkúndəw mpumbéd ná jəd. ³⁴ Cínɔηg Yésus mú lwag zhwog mimbêl mí á bə nə məbwas mímbíí mímbíí myá, myêsh mí yál. A yíl námə́ zhwog buud məjamb, a kú bíd ná májamb məɔηgú mə lásúg, nəcé mə á ηgə mpú nyə.

Yésus ηgə jaaw Jɔjɔ Kéél Galilé

(Mat 4.23; Luk 4.42-44)

³⁵ Ntɔ́, ná mpúmán mpúmán, jwêw kú fwo sâη, Yésus mú zə wə̀ɔl, wóós tóón, kə gúl kúl í á shígé bə nə buud yí, kə jəgula nə Zembî. ³⁶ Nyə ηgə́ ná jəgula wu, Shímun bə̀nêη bóól *ómpwíín bwə́ mú kə sɔ́ nyə. ³⁷ Ja bwə́ mə kwey nyə́ yí, bwə́ mú cí nə né ná: «Buud bêsh, bwə́ ηgə́ sɔ́ wo.» ³⁸ Ntɔ́ Yésus mú cí nə bwo ná: «Inkyenâ! Shé kág mól mə̀nd mə́sə́ wa mákoogú məkoogú má! Mə́ jə́lá nə cúndə námə́ Jɔjɔ Kéél wu, nəcé sâ jə̀ɔηg wə́ mə á zə sá yí.» ³⁹ Ntɔ́ a mú kə shí á Galilé nyéshud, kə ηgə́ cúndə́ *mə́mpáánzə mə́ minjígúla mə́ *Oyúden dî, nyə́ ηgə́ yíl buud məjamb.

Yésus mə lwag zúzaamə́

(Mat 8.1-4; Luk 5.12-16)

⁴⁰ Wúl zúzaamá í á ka zə wá Yésus, zə kúd mábwón shí, téég nyə məbwə, ci nə nyə ná, «Ŋkí wó magulə wo je lwag mə, nyúúl bə mə ná səndōŋ.» ⁴¹ Yésus mú gwág nyə ŋkúŋkwon, nyə séémb mbwə, kúnnya nə né. Nyə ná: «Mó magulə. Nyúúl í bəg wo ná səndōŋ!» ⁴² Cé nə cé jəŋgū zaamá í mú shîn múúd éne nyúúléd. Nyúul í mú bə nyə ná səndōŋ. ⁴³⁻⁴⁴ Yésus mú báásulə nyə, a ŋgə ŋkáánd ná: «Ci wo kú jaaw múúd sâ í mó sîy yí. Yidagú kə lwágulə fada nda wó músə ná, wo ka wá sâ Moyîz nyə á ci yí shú yálúlə wó má yâl ni. Bwə mpúg ná wo mú mpwogé.» Cé nə cé nyə mú nying muud éne. ⁴⁵ Yésus nyə á tɛɛm báásulə muud éne ntúni, muud éne nyə á kə ŋgə jaaw lân wəŋgū kál jêsh, a ŋgə bánḡula nə sâ í á sîy nə nyə yí. Sâ jəŋgū wə Yésus nyə a shígé ná kwo bə nə ŋkul ná a nyíig wúl ŋgwəla dí buud bwə ŋgə dúg nyə yí. Nyə á shwal dū ji nji íkúl búúd bwə á shígé dū bə yí. Buud yidá dū wú íkəl ikəl, dū zə kwey nyə cínəŋg.

2

Yésus mó lwag mbúmbwúgú

(Mat 9.1-8; Luk 5.17-26)

¹ Mpúsə baalé mwōw, Yésus mú nyingə zə Kaper-nawûm. Buud bwə mú zə mpu ná a ji cínəŋg njów. ² Bwə mú zə sɛɛŋgya áncuncuma, váál á ná kú nə təw cé kuú tóón balánda dí. Yésus mú ŋgə bwiŋg bwo Milésú mí Zembî cínəŋgú. ³ A ŋgə bwiŋg ntúni, bóól búúd onŋ bwə mú zə nyədí, bwə ŋgə ŋkēny mbúmbwúgú. ⁴ Bwə á shígé dúg kál bí nə ŋkul cə nə mbəl wán yí nəcé buud bələ áncuncuma. Bwə mú kə cúwo luun kwáminá ná beendyá nə kúl Yésus nyə á bə yí, bwə mú shul mbúmbwúgú wán cínəŋg. ⁵ Yésus mú dúg ná buud bəŋgú búsə nə fwámé búgə, a mú ci nə

^{1:43-44} Ləv 14.2-32; Mak 7.36; Luk 17.14 ^{1:45} 7.36 ^{2:5} Mat 9.2

mbúmbwúgú ná: «Mwân waam! Mə mə juu wo nə *misəm myô!»⁶ Í njúl ná bóól *Oyínguli ó məcɛɛ bwə á bə cínɔŋg bwə njúl shí, bwə ŋgə lás mílâm dí ná:⁷ «Nəcɛ jí múúd éne mə mpú lás ntúni yí? A ŋgə *lás nə Zembî bwaasúlə mpu. Zə ŋgwól jí nə ŋkul juu búúd misəm myéd kwoŋ Zembî nyəmɛfwó yé?»⁸ Yésus mú leelú mpu sâ bwə á ŋgə lás bwédí mílâm dí yí. A mú ci nə bwo ná: «Nəcɛ jí bí ŋgə lás ntúni bídí mílâm dí yí? ⁹Jí í búl bə kúná-kúná? Ye cflə nə mbúmbwúgú ná: “Mə mə juu wo nə misəm myô”, ye cflə nə nyə ná: “Woolúg wo ŋwág taŋú gwô, wo kyéyug?”¹⁰ Má ka cɛel ná bi mpúg ná *Mwân mə Múúd jí nə ŋkul ijwûga ná a juu búúd nə misəm myán wa shí.» Ná ndéé a mú ci nə mbúmbwúgú ná ¹¹«Má ci nə wo ná woolúg, wo báágúg taŋú gwô, wo nyíngəg, kə njów». ¹²Cé nə cé, muud wəŋgú mú wəol, báág taŋú jé, kyey buud bêsh bwə ŋgə dúg. Bêsh bwə mú ŋgə káam, bwə mú yə Zembî gúmá, bwə ná: «Sə abwélé dúg gúlúgá sâ ntúga!»

Yésus mə jôw Lévi

(Mat 9.9-13; Luk 5.27-32)

¹³Mpúsə cínɔŋg, Yésus mú nyingə kə ŋgeé m̄n̄, áncun-cuma buud ŋgə bɛ nyə, a ŋgə jínguli bwo Milású mí Zembî. ¹⁴Nyə ŋgə kyey, a mú dúg Lévi, mwân mə Alfê, ŋgə sêy wú bwə də jəna ótóya wá. Yésus mú ci nə né ná: «Bɛg mə.» A mú t̄w, bɛ Yésus. ¹⁵Í á ka zə bə ná, Yésus njúl Lévi dí njów a ŋgə də, zhwoŋ oŋwenye ɔ tóya nə bóól ósɔol ó məb̄w bwə mú námá zə, b̄n̄d̄n̄ nyə nə ompwíin bé zə də, nəcɛ mimbíi mi búúd myəŋgú ŋkí bulya mí á ŋgə bɛ nyə. ¹⁶*Oyínguli ó məcɛɛ bwə á bə *Ofarizyêŋ wá, bwə á bə námá cínɔŋg. Bwə mú dúg ná Yésus ŋgə də kul ŋgwúd nə osɔol ó məb̄w nə oŋwenye ó ótóya. Bwə mú jí ompwíin bé ná: «Nəcɛ jí á ŋgə bále də nə oŋwenye ɔ tóya nə bóól

ósóol ó mábôw yí?» ¹⁷ Yésus mú gwág sâ bwá á ηgə ci yí. Nyə mú ci nə bwo ná: «Mikanz dí mí ðu jii jwówwəda, í ðu bə mímbêl. Mə a shígé zə jôw ótátəlí ɔ búúd. Mə á yida zə jôw osóol ɔ mábôw.»

Ici í ídêw nə mənɔgul

(Mat 9.14-17; Luk 5.33-38)

¹⁸ Ompwíín ó Yuánes bənêη Ofarizyêη, bwá á ηgə ci idêw yélə Zembî gúmá. Buud bwá mú ka kə jî Yésus ná: «Nəcé jí ómpwíín ó Yuánes bənêη *Ofarizyêη bwá ηgə ci idêw yélə Zembî gúmá, wεε bwô bāη kú ci yí?» ¹⁹ Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Ja múúd mə ηwa bâ yí, a təl zāη, a jôw óshwá bé; ye oshwá bé bwá yidá zə nə məcɛy lámúð bənêη muud bâ bwá njúl kál ηgwúd? Mbô. Té wêsh bənêη muud nyə ámə ηwa bá yé búsé yí, bwá cúgé nə ηkul ci dələ. ²⁰ Nji mósól mwôw mə ηgə zə, bwá bá yíl bwo muud bâ yí. Mwôw məɔηgú dí ó óshwá bé bwá ka bá ci ídêw yí. ²¹ Mpugá nə bwá ádé ηwa kál káándá ágúgwáan* kə wá bágá bwoodú káándád; bágá dɔɔηg í é bá juli, í t̄w, í yida bweeg luun læ káándá. ²² Ntó námá, muud cugé nə ηkul ηwa wáan ágúgwáan kə wá bwoodú lenyad†, wáan í é bá sá nə lenya í búndúg, nə wáan nə lenya byêsh ntáma. Í jii nə bwá dúg wá wáan ágúgwáan ílenya í ágúgwáanud.»

Yésus nə məcɛɛ mə Sábaad

(Mat 12.1-8; Luk 6.1-5)

²³ Í á wósól dúlúgá jwôw læ Sábaad dí nə Yésus bənêη ompwíín bé bwá á ηgə líina ifambá í *blé, ompwíín bwá mú ka ηgə búgə mikəηg mí blé. ²⁴ Ná ndeé, bóól *Ofarizyêη

2:17 Luk 19.10 2:18 Mat 6.16-17; 11.18-19; Luk 7.33-34 2:19 Mat 9.15 * 2:21 Na jî kál káándá í afwóyé kə mójúwó nə ndeé í juli yí. † 2:22 lenya: Oyúðen bwá á ðu sá lenya nə kúúdu cúdu. 2:23 Mbá 23.25 2:24 MmN 20.8-10

bwá mú ci nə Yésus ná: «Dúgúg, nəcə jí ómpwíin bwô bwá ηgə sá sâ məcɛɛ mə amáguláyé né muud sáág jwôw lú Sábaad yí?»²⁵ Yésus mú ci nə bwo ná: «Ye bi afwóyé bwele lɔ sâ *Dávid nyə á sá ja ídûw í á fúfə nyə bónɔŋ buud bé bwá ηgə gwág zha yí?»²⁶ Né nyə á kə nyíi banda *mátúnuga dí Abiyatar njúl Ajəláci á ofada, kə bóle də íbuléd í á bə ci shú yələ Zembî gúmá a yə námə búúd bé bwá də námə; í njúl ná məcɛɛ mə ɗu ci né nji ofada wə bwá dúg də byo.»²⁷ Yésus mú nyingə ci nə bwo ná: «Zembî nyə á təl jwôw lú sábaad shú mánywa mə múúd. Nyə á shígé kwambulə múúd nəcə jwôw ɗəŋgú.²⁸ Ntó ji ná, *Mwân mə Múúd ηgə námə jwú nə məcɛɛ mə Sábaad.»

3

Yésus mə lwag búúd jwôw lú Sábaad

(Mat 12.9-14; Luk 6.6-11)

¹ Yésus mú nyingə kə nyíi *mpáanzə mínjígúlá. ηgwól múúd nyə á bə cínɔŋ nə mbwê í mə shîn shwáámb.
² Bóólúgá búúd bwá á bə námə cínɔŋ, bwá ηgə fáf né ka Yésus nyə é lwag múúd wəŋgú jwôw lú Sábaad. Nyə ká sá ntó, bwá kə shwəman nyə.
³ Ntó Yésus mú zə ci nə muud á mbwê shwáámbúlə ná: «Tówúg tútəlí na tām buud!»
⁴ Yésus mú jí búúd bwá á bə mpáanzə wá ná: «Məcɛɛ máshé mə magulə ná jí í síyúg jwôw lú Sábaad? Ye nə sə sáág mənywa, ye nə sə sáág məbôw, ye nə sə cúgug buud, ye sə gwúg?» Bêsh bwá mú ji ná kufug!
⁵ A mú cing mpwóómbú ηgə dúg bēsh nyádí mákoogú, nə mpimbə nəcə nyə a dúg nə búśə ηkí lal milúu. A mú ci nə muud á shwáámbúlə mbwê ná: «Kwéégúg mbwê.» A mú kwéég mbwê, í mú bə mpwogé.
⁶ Ofarizyēŋ bənɔŋ buud

2:25 1Sa 21.2-7; 22.20; Ləv 24.5-9 2:27 Mbá 5.14 2:27 Mat 12.1-14;
 Luk 13.10-17; 14.1-6; Yuá 5.1-18; 7.21-24; 9.1-16 3:1 2.27-28 3:6 Yuá
 5.16, 18

wâ gwoonŋ í á ðu ságusə ijwûga í Herod yí, bwə mú ntâg wóds tóón, kə sá shwushwaga, sɔlə zhíí nə bwə cɛɣlə Yésus shwiy.

Buud bwə zə wə Yésus áncuncuma
(*Mat 4.23-25; 12.15-16; Luk 6.17-19*)

⁷ Yésus bəndɔŋ *ómpwíín bé bwə mú wú cínɔŋg, kə mən, buud bwə ŋgə bɛ nyə áncuncuma. Búga wú shí á Galilê, bóólúgá wú shí á Yudéa, ⁸ búga wú ŋgɛé ŋgwəla Yurúsəlem, bóólúgá wú loom Idume, bóólúgá wú cínúú Zhurdê, bóólúgá wú kúnə-kúnə nə miŋgwəla myâ Tir nə Sidon. Buud bəɔŋgú bwə á ŋgə bɛ nyə áncuncuma ntó nəcé bwə á ŋgə gwág isâ byêsh nyə á ŋgə sâ yí. ⁹ Nyə a ka ci nə ompwíín nə bwə bwíígúg nyə ŋkúmba bíbyóól, nyə é ðu ji cínɔŋg cwú ncúlyá buud óni bwə nda shúsə nyə. ¹⁰ Nəcé í á ðu bə nə, nda nyə á ðu lwag zhwog buud nə, buud bēsh bwə á bə nə məbwas wá bwə á ŋgə shwɔ nə bwə kúnýá nə nyə. ¹¹ Bów-bôw míshíshim* mí á ka dúg Yésus, mí mú kə wusə mənýúúl nyədí shí mákuú, mí ŋgə kîm nə: «Wo wə Mwân má Zembî.» ¹² Nji Yésus mú mpu báásulə myə nə mí kú bwele sá nə buud bwə mpúg mbii váál múúd á jísé yí.

Yésus mə féesh búúd ɔ lwámá bé
(*Mat 10.1-4; Luk 6.12-16*)

¹³ Yésus mú wú na, kə bád mbúmbúŋúd. A mú jôw búúd nyə á cɛel wá. Bwə mú kə nyədí. ¹⁴ A mú féesh búúd wúm nə óbá, gwiid bwo nə *buud ɔ lwámá bé, nə bwə ðu námə bə nyədí koogú, a ðu kənd bwo kə ðu cúndə Jɔjɔ Kéél. ¹⁵ A mú námə yə bwo ŋkul nə bwə kóg ŋgə yíl buud məjamb. ¹⁶ Nyə a féesh bwo ntúga: a féesh Shímun, a mú gwiid nyə nə Pyêr, ¹⁷ a féesh Zhâk, bá mínyɔŋɔ yé, Yuánés, bwân ó

3:11 1.24; 5.7; Mat 8.29; Luk 4.34, 41; 8.28 * 3:11 Bów-bôw míshíshim míni mí á ðu ji buud mənýúúlúð, buud bəɔŋg wə bwə á ðu wusə mənýúúl shí. 3:12 1.34; Luk 4.41 3:16 Mis 1.13; Yuá 1.40-44

Zhébedé, a mú gwiid bwo ná «Bowanerges», ntó má ké ná «Bwân ó ñkêl Mprú», ¹⁸ a féésh námé André bónôñ Fílíp nê Batələmî, nê Matiyô bónôñ Tómas nê Zhâk, mwân má Alfê, ná Tadê nê Shímun muud nyê á bê «Kambəle loom» yé, ¹⁹ ka zə keel Yúdas Iskariyôt, muud nyê á kusha nê Yésus yé.

*Yésus bá Beləzebul
(Mat 12.24-32; Luk 11.15-23; 12.10)*

²⁰ Mprúsə na, Yésus mú nyingə kə njów. Buud bwə á bə áncuncuma wá bwə mú zə seeygya cínəng mbií á ná bónôñ *ompwiín bé bwə á shígé bə nê baan ná bwə dág. ²¹ Njów búúd yé í mú gwág sâ jəəngə. Bwə mú zə ná bwə zé ŋwa nyə nê ñkul, nəcé bwə á ŋgə ci ná: «Lúu í cugé ná nyə mpwogé.»

²² *Oyígəli ó məcçə bwə á ka shulə wú Yurúsəlem wá bwə mú ŋgə nyímbəla bwámé nê bwámé ná: «Beləzebul má tōw nyə lúúd. A ŋgə yíl buud məjamb nê ñkul má Beləzebul wəəngə, njwú məjamb.» ²³ Yésus mú ka jđw bwo ná bwə shíshúg nyáđí. Nyə mú lás nê bwo kaanád. Nyə ná: «Mbií wáyé *Sátan jí nê ñkul wíñg Sátan yí? ²⁴ ñkí buud ɔ dúl faan bwə bóóg ŋgə lúmbəli bwámé nê bwámé, faan dəəng í ámpúyé ná tōw. ²⁵ Búúd ɔ wúl njów bwə ká bóóg ŋgə lúmbəli bwámé nê bwámé, njów búúd wəəng í ábálé bwey nê jímbálə. ²⁶ ñkí Sátan má yida nyingə cuwo, ŋgə yíl nyəmfwó, a má bóóg wə ní, a cugé ná nê ñkul tōw, a jəğ. ²⁷ Muud cúgé nê ñkul nyí njów má ñkunjúl, júwo nyə isá byé, a kú fwo figə ñkunjúl wəəng shí, wóolə nyə məñkəda. Nji, á ká shîn wóolə nyə məñkəda, a mú ka tɛem sha nyə njów. ²⁸ Bábálé, má jaaw bí ná, *misám myêsh búúd bwə sá myá, nê bímbí lí *bwaasúlə mpu dêsh bwə bá sá yí, í bá bə nê ijuugá. ²⁹ Njii, múúd yêsh mə bá kə nê bwaasúlə

mpu wá Ɔkɛ̀ɲkɛ̀ Shíshim yé, nyə abúle bwele bæ nə ijuugá. Nyíni múúd má sá sém á kandugə kandugə.»³⁰ Yésus nyə á lás ntó nəcé bwə á ɲə ci ná: «A ji nə bów-bów shíshim.»

Nyɔɔɲgú nə omínyɔɲú ó Yésus

(Mat 12.46-50; Luk 8.19-21)

³¹ Nyɔɔɲgú mə Yésus bənɔɲ omínyɔɲú bé bwə á ka jê, bwə mú tɔw tón, ka lwâm muud né a kág jɔw bwo Yésus. ³² Yésus nyə á ka bæ mɔɲkúmbə mə búúd dí, bwə mú jaaw nyə ná: «Nyɔɔɲgú woó bənɔɲ omínyɔɲú bwô† bí na tón, bwə ɲə sɔ wo.» ³³ Yésus mú bɛsa nə bwo, nyə ná: «Nyɔɔɲgú waamê wé zə? Omínyɔɲú báamə wé ozə?» ³⁴ A mú kənd mísh dúg búúd bwə á ɲə lyɛ nyə wá, nyə ná: «Dugá, nyɔɔɲgú waamə nə omínyɔɲú báamə, bwə wə óga! ³⁵ Muud yêsh má du sá sâ Zembî mə jí yé, nyə wə jí mínyɔɲú waamə, ɲkí kóól waamə ɲkí ntâɲ nyɔɔɲgú waamê.»

4

Kanda mbɔɔl mæmpəg

(Mat 13.1-9; Luk 8.4-8)

¹ Dúlúgá jwɔw, Yésus nyə á ɲə nyiɲə jíɲguli buud, bwə ɲjúl ncindye mɔɲ. Buud bwə á ka sɛɛɲgya nyédí ɲkí jág bulya nə ndéé, a mú tɔw kə kəwa byóólád, ji shí, buud bɔɲ cínú. ² A mú ɲə jíɲguli bwo zhwoɲ isâ míkandad. Nyə nə bwo nyédí ɲjíɲgúlád ná: ³ «Bényúgá mælwê, bi mpúg gwágulə! Ɔɲwól mbɔɔl mæmpəg nyə á kə myeɛg mpəg. ⁴ Í á ka bæ, a ɲə myeɛg í, nyúl mpumə mú shugala zhí nə zhí. Inunú í mú zə, zə shín lúú nywô. ⁵ Nyúl mpúmə í mú shugala shí á məkwoógád, kú nə fwámé méndəlú cínɔɲg.

3:30 Yuá 7.20 3:31 3.21 † 3:32 Míl mícilyá mí ayág mí ɲə ci na ná: «Nyɔɔɲgú woó bənɔɲ omínyɔɲú bwô, nə okóól bwô...»
nəmá nda mpánzə 35 í kə féel ná. 3:35 Mat 6.10 4:1 3.9

Í mú námá leel wéesh míngwu, nəcé mändəlú mé á shígé fifə. ⁶ Njii, ja yásé í mé faan yí, míngwu mi mpwásé mí mú jígə, shîn shwáás nəcé kú nə fwámé míkəǵlə. ⁷ Nyúl mpumá í mú shugəla íbiin-bíinəd. Ibiin-bíin byəəng í mú leel juwo nə ndéé káda íkəǵlə í mpəg, í mú bə kú wúmə təə bumə. ⁸ Njii, nyúl mpúmə í á shugəla tag-tag shí dî, í mú kə, mpu wîy. Í mú ngə wúmə, dúl shug ibumə məwûm məlǵol, dúlúgá məwûm məsaman, dúlúgá təd.»⁹ Yésus mú ci nə bwo ná: «Muud jí nə məlwə mə gwág yé, a gwág!»

*Féél-féélí á kanda mbəəl məmpəg
(Mat 13.10-23; Luk 8.9-15)*

¹⁰ Ja á mə kə bə nyáméfwó yí, *ompwíin bé wûm nə óbá nə buud bəńónj bwə á bə wá, bwə mú jí nyə nə a jááwug bwo nda míkanda mí kə ná. ¹¹ Yésus mú bəsa ná: «Zembî nyə a mə yə bí báá *ndímba á Faan dé. Njii buud ə tóón bənj bwə é də gwág nji mikanda ¹² shú nə bwə dág bə, bwə tɛem kənd mísh, bwə kú dág; bwə tɛem gwágulə, bwə kú wámbulə, njkwanǵá bwə á bá cənd kuú njəənd, Zembî juu bwo.»

¹³ A mú jí bwo ná: «Bî agwágé kanda ní? Ká bí é bá ka gwág mílúgá na ntədélé? ¹⁴ Mbəəl məmpəg mə də bə Mílésú mí Zembî. ¹⁵ Buud búsé tənj nda zhií nə zhií kúl mpəg Mílésú mí Zembî í á myeegya yí, jísə bəəng bwə á bə nə, bwə ká námə shîn gwág Mílésú mí Zembî, *Sátan leél ntəg námə zə, zə yíl bwo mpəg í ámə kə lámúd yí. ¹⁶ Ntə námə, bóól búse nda bwə də ləg mpəg shí á mákwóógúd. Ja bwə gwág Mílésú mí Zembî, bwə téeđ fwo ləg myə nə məshusug; ¹⁷ nji bwə kú nə mikəǵlə bwəđf cəgud, bwə kú wá nadə, bwə bə Mílésú mí Zembî nji kúkúl baan, bwə ká námə bwəma nə məntəgula njkí cúwúlí nəcə Mílésú mí

Zembî, bwé julə mənyúul. ¹⁸ Bóól bwé du lég mpəg ɪbiin-biin dɪ. Bāŋ búsə ná, bwé gwág Mílésú mí Zembî, ¹⁹ njí, yágúwó ísá yá māŋ mwôw, nə wímbúlə mábii, nə bíl zhwog iwímbúg yá cug í mú zə káda Mílésú mí Zembî, mí mú bə nda wúmə. ²⁰ Bóól báá búsə nda bwé du lég mpəg shí átətagú dɪ. Bāŋ búsə ná, bwé gwág Mílésú mí Zembî, bwé lég myə, bwé mú wúmə mpúmá, dúl shug wúmə ɪbumá məwúm məlól, dúl məwúm mėsaman, dúlúgá təd.»

Kaanə lámba
(Luk 8.16-18)

²¹ Yésus mú nyingə ci nə bwo ná: «Ye bwé du jida lámba ná bwé ká kúd dwo mpííd? Yé bwé du kə təl shí gwoŋú? Ŋgaá jí yida bə ná í tówúg cé lámba dɪ? ²² Kú nə sá á *ndímba í bá bwên kú nyîn, ŋkí sá á shwoó í bwên kú wósós mánkenyad. ²³ Muud jí nə məlwê mə gwág yé, a gwág!»
²⁴ A mú nyingə ci nə bwo ná: «Jigá kuú nə kalá nə sá bí mə du gwág yí! Nəcə yuug bí é du yigula bóól búúd ná ndí yí, gwó nəmá wə bwé bá du yigula bí nə ndí yí, bwé wá məbədɪ. ²⁵ Muud jí nə baalé fug yé, Zembî mə bá kwádulə nyə nywo. Nji nyəŋg cúgé nə ndí yé, Zembî mə bá meel yíl nyə bábaalé á jí nə ndí yí.»

Kaanə mpəg í du kɔ gwáméfwó yí

²⁶ Yésus mú nyingə ci ná: «Faan mə Zembî dúsə nda yuug ga. Ŋgwól múúd mə myeeg mpəg nyədɪ fambá. ²⁷ Nyə e já ibulú, wəol mímwásé. Mpəg jáá í é kál nə ndeé, í ŋgé wŷ gwáméfwó, muud nyə ámə bɛ yé kú mpu nda í ŋgé sŷ ná. ²⁸ Shí nyáméfwó í sá nə mpəg kɔg íkáá, í wá məbəga, mpúmá lwánd məbəga dɪ. ²⁹ Ná ndeé, ja mpúmá

4:19 1Tm 6.9-10 4:21 Mat 5.15; Luk 11.33 4:22 Mat 10.26; Luk 12.2
4:23 Mat 11.15 4:24 Mat 7.2; Luk 6.38 4:25 Mat 25.29 4:27 Zhk
5.7; Mbú 14.14-15

má tî yí, bwé mú saag fambé, nəcə fwála bwé jéla ná saag yí í má wóós».

*Kaanó búbumé mutárud
(Mat 13.31-35; Luk 13.18-19)*

³⁰ Yésus mú nyingə ci ná: «Shé bí nə ŋkul ci ná Faan má Zembî dúsə nda jí? Shé bí nə ŋkul yîiga dwo nə wáyé kaanó? ³¹ Dúsə nda búbumé *mutárud. Búbumé jəŋg wə í búl cwáágawo nə bíl íbumé í məmpəg byêsh. ³² Nji ja bwé bə gwo yí, í də gwaa cə mósólúgá məmpəg mâ fambé; í wá mílôw né ŋkudá, mbií á né inunú bí nə ŋkul zə lwə maage cínəŋg nyədí gúgúwád.» ³³ Míl zhwoɡ mikaané mbií nid wə nyə á də lás nə buud yé, námə mbií bwé á bə nə ŋkul də gwág yí. ³⁴ Nyə a shígé də bwele lás nə bwo kú kənd kaanó. Nji nyə á də kə féel isâ byêsh, ja bəñŋə *ompwíin bə bwé má kə bə bwéméfwó yí.

*Yésus mə ŋkáánd nə ŋkwə
(Mat 8.18, 23-27; Luk 8.22-25)*

³⁵ Jwôw ŋgwúd dəŋgú mpwó-kugú, Yésus mú ci nə *ompwíin bə ná: «Shé líínágá mən, kə fanwíny!» ³⁶ Ompwíin bwé mú béégya nə áncuncuma buud, kə kwey Yésus byósólúđ. Bəñŋə bwé mú kə nə dwo. Mósólúgá mósól má á bə námə mákoogú, má ŋgá bə bwo. ³⁷ Bwé ŋgá kə, seegya né məma ŋkwə mú tééd kuŋgúla, ikwə í májúwó í mú ŋgə shwiy byósólúđ, byósól mú tééd lwándúla nə məjúwó. ³⁸ Í á bə, Yésus mbwúg bán byósólúđ, a ŋgá já, lúú mbwúg fílo dî. Ompwíin bə bwé mú juumashi nyə. Bwé nə né ná: «Yíígu li sə wál zə yə! Ye sâ jəŋgú í acíyé wo təə sâ?» ³⁹ Yésus mú wəəl, nyə ŋkáánd nə ŋkwə. Nyə nə mən ná: «Saluwóg, jigú ná shee!» Nji nyə á shîn lás ntáni yí, ŋkwə mú shwal shîn, mən bə ná shee. ⁴⁰ Ntó Yésus mú ka ci nə ompwíin bə ná: «Wáyé mbií ífwaas ni? Ye bi cúgé

nə búgə nə Zembî?»⁴¹ Iṅkuṅkúund í mú jág bii bwo, kə jé bwá mú ṅgə nyímbwəla bwámé nə bwámé ná: «Nyáyé múúd éga nye! Təw ṅkwô, təw mâṅ í bálé sá nyə məgwág í?»

5

Yésus mə yîl májamb

(Mat 8.28-34; Luk 8.26-39)

¹ Ntó bwá mú kə wós cínú faṅwíny shí á Ogerazenyê.
² Yésus mú shulə byóólúđ. A ká námə shín təl məkuú shí, ṅgwólúgá múúd mú wú məshwoṅ dí, bów-bôw *shíshim ṅgə lwáfulə nyə, zə bwəma nə Yésus. ³ Muud wəwṅgú nyə á də ji baṅ məshwoṅ. Təw muud ṅgwúd nyə a shígé ná bə nə ṅkul mə wálúlə nyə, tɛem bə nə mimbwagə mí ṅkwánz. ⁴ Ija ṅkí bulya bwá á də tɛem wólə nyə məbwə nə mikwoolú mí ṅkwánz, bwá wá nyə mimbwagə məkuúd, nji nyə á də tî isá íni byêsh. Təw muud ṅgwúd nyə a shígé bə nə ṅkul mə káágúlə nyə. ⁵ Bulú nə mwásə nyə á də bul bə nji baṅ məshwoṅ nə mímbúṅúđ, kə də kîm, a ṅgə béwəli nyúúl nyé nə məkwóógú.

⁶ Ntó nda nyə á dúg Yésus ná shwóg-shwóg ná, nyə á ju kúlə, kə kúd Yésus məbwón shí, jəgula nə nyə, ⁷ a ṅgə kîm ná: «Yésus, *Mwân mə Zembî á gwów-gwôw, shwə bāṅ nə iney? Mə jəgula nə wo jínə mə Zembî dí ná, wo kú təl mə cwúndud.» ⁸ Nyə á jəgula nə Yésus ntáni nəcé Yésus nyə á ṅgə ci nə nyə ná: «bów-bôw shíshim, wúg nyə nyúúlúđ.» ⁹ Yésus mú jí nyə ná: «Jínə dwô wə zə?» Nyə ná: «Jínə dām wə “Kínda”, nəcé sə bí ṅkí bulya.» ¹⁰ Bwá mú téég Yésus məbwə nə a kú yîl bwo ləəm dí kənd kəl shús.

¹¹ Na, məma səənz óṅkuú, í á ṅgə də mbámúṅúđ.
¹² Məjamb mə mú téég Yésus məbwə nə a nyíṅgálúg mwo óṅkuú bəwṅgúđ. ¹³ A mú magulə nə í síyúg ntó. Bów-bôw míshíshim myəwṅgú, mí mú zə wú múúd wəwṅgú

nyúúlúd, kə nyíi óŋkuúd. Səənz óŋkuú ní, je bə ótósšhin óbá, jêsh mú shwal bumb nə mikáílá, wú mbúmbúŋúd, kə juwa máŋúd. Bwé mú ŋgul májúwó nə ndeé fudə.

¹⁴ Buud bwé á ŋgə baagulə ŋkuú wá, bwé mú wəenzh kə ŋgə jaaw buud ŋgwála nə mílɔəm mílɔəm. Buud bwé mú zə, zə dúg sâ í ámə sîy yí. ¹⁵ Bwé mú zə wós kúl Yésus nyə á bə yí. Bwé dúg múúd məjamb mə á də lwáfələ yé, a njúl cínəŋg shí nə jəjə mikáándá, a njúl nəmə nə shεε. Bwé mú bul gwág ífwaas. ¹⁶ Buud bwé á dúg sósólúgú í á sîy wá bwé mú jaaw bwo sâ í ámə bə nə muud wəəŋgú nə ŋkuú yí.

¹⁷ Ntó bwé mú téég Yésus məbwə nə a wúg bwədí lɔəməd.

¹⁸ Ja Yésus mə kə bád byóól dí yí, muud nyə á bə nə məjamb yé, mú téég nyə məbwə nə a ŋwág nyə nyədí gwoəŋgəd. ¹⁹ Nji Yésus nyə a shígé magulə. A mú yida cí nə nyə nə: «Kag wódí kwáádə kə jaaw búúd bwə sâ jêsh Cwám̄ba mə sá wo yí, nda á mə gwág wo ŋkúŋkwóŋúlə nə.» ²⁰ Muud éne músə kyey, kə ŋgə jaaw buud wə Dekapwól sâ jêsh Yésus nyə á sá nyə yí. Bəəŋg bēsh bwé á gwág wá bwé mú bul káam.

Yésus mə gwôm̄shi

shilə mə Zharus

(Mat 9.18-26; Luk 8.40-56)

²¹ Ja Yésus mə səw kə fajwíny byóól dí yí, buud bwé mú zə lyε nyə áncuncuma, a njúl ná bwúŋúd. ²² ŋgwól njwú á *mpáánzə minjígúlá, nə jínə nə Zharus mú wós. Nji nyə á dúg Yésus yí, nyə á zə kúd məbwóŋ shí, ²³ téég nyə məbwə. Nyə nə: «Súsás jâm í ŋgə júgula. Mə jəgula nə wo nə wo zág kə kεel nyə məbwə, a bəg mpwogé, a cágəg.» ²⁴ Bá Yésus bwé mú kə, buud bwé ŋgə bε bwo áncuncuma, bwé ŋgə shúsə Yésus ikósomb byēsh.

²⁵ ŋgwól múdá nyə á bə cínəŋg, məcií mə á də wú nyə nyúúlúd té mímbú wúm nə mímbá. ²⁶ Nyə á bul dúg cúŋ

ncúlyá ojwówuda dí sǫlə né a yâl, a shîn keenzh *mwaanê yé yêsh. Nji, a kú yâl, bwás ñgá yida yáág yáágúg. ²⁷ Nda nyə á gwág lân má Yésus ná, nyə á kə Yésus mpúsə kwoŋ na áncuncuma buud dí, kə kúnnya nə nyə káándá, ²⁸ a ñgá téduga ná: «Ŋkí mə kúnnya nə nji káándá má Yésus, mə yâl.» ²⁹ Nji nyə á kúnnya nə nyə káándá yí, məcií tōw ntâg nyə cé nə cé, nyə mú gwáduga nyúúl nyéd né a má yâl. ³⁰ Yésus mú gwáduga ná nyúl mpífá má wú nyə nyúúlúd. A mú yág mpúsə búúd dí, jí ná: «Zé má kúnnya mə nə káándá éne?» ³¹ *Ompwíín bé bwé mú bɛsa nə nyə ná: «Wo ñgá dúg buud ó ñgá shúsə wo íkóómb byêsh, wo nyingə jí ná: “Zé má kúnnya nə mə káándá éne?”»

³² Nji Yésus mú ñgə kənd mísh mákoogú məkoogú ná a dúg múúd nyə ámə sá sǫlúgú wəoŋgú yé. ³³ Mudá éne nyə á ñgə lilya nə ifwaas, nəcé nyə á mpu sâ í ámə sîy nə nyə yí. A mú zə wusə nyúúl shí Yésus dí mpwóómbúd, jaaw nyə búbálé yêsh. ³⁴ Ntó Yésus mú ci nə nyə ná: «Shilə wâm, wo má *dúg cug nəcé búgə gwô. Kaág ná shee. Bwas í shínúg wo!»

³⁵ Yésus ñgə ná lás ntúni, buud bwé mú wóós wúlə wə njwú á mpáánzə minjígúlá zə ci nə nyə ná: «Shilə wô má yə. Wó ka kwo ñgə ntágułə Yígali nə jí?» ³⁶ Nji, Yésus kú bísh sâ bwé á ñgə ci yí, a mú ci nə Zharus ná: «Kú beeg fúnda, bég nji nə búgə.» ³⁷ A mú ci ná tɔɔ muud kú bɛ nyə, a ké nə nji Pyêr nə Zhâk bá mínyoŋú yé Yuánes. ³⁸ Ja bwé má jé njwú á mpáánzə minjígúlá dí njów yí, Yésus mú dúg buud bwé ñgə sá saaguwo mímbíí mímbii, bwé ñgə jii, bwé ñgə kîm. ³⁹ A mú nyíí njów, nyə nə bwo ná: «Bí ñgə jii nə ñgə sá bímbí lú saaguwo ni nəcé jí? Mwân nyə afwóyé yə, a ñgə yida já.» ⁴⁰ Bwé mú yida ñgə cágułə nyə. Né ndéé a mú wéeshuli bēsh tóón, lúgə nji sǫóŋgú nə nyəoŋgú mə

mwân, nə buud ó gwoonɔŋ jé. Bwé mú nyíi fúm, kúl mwân nyə á bə yí. ⁴¹ A mú bii mwân wəonɔŋ mbwê. Nyə nə né ná: «Talita, kûm!» Ntó mə ké ná «Mwámuda! Mə ci nə wo ná: wəolúg!» ⁴² Cé nə cé, shilə wəonɔŋ mú wəol, tééd kyeyúlə, nəcé nyə á bə nə mimbû wûm nə mímbá. Ja bwé mə dúg ntúni yí, bwé mú nɔŋ káam mbií á nə fɔg jímb lúúd. ⁴³ Ntó Yésus mú bul báásulə bwo nə bwé kú bwiinɔŋ múúd sâ í mə sîy yí. A mú ci nə bwé yəg nyə sâ mə dê.

6

*Buud ó Nazarêt bwé ban Yésus
(Mat 13.53-58; Luk 4.16-30)*

¹ Yésus mú ka wú na, bə́nɔŋ *ompwíin bé bwé mú kə nyədí kwáádá. ² Ja jwɔw lú Sábaad í á wóós yí, nyə á kə *mpáánzə mínjígúlá, kə nɔŋ yə buud minjígúlá. Ncúlyá buud bwé á nɔŋ gwágulə nyə wá bwé mú nɔŋ bul káam, bwé nɔŋ jí ná: «Bíga ísâ í á wú nyə nɔŋow? Dúga váál fúg wé jí? A nɔŋ mpu sá dúga váál *məshimbá wa ntədélé? ³ Kábíndá á mwân mə Maríya dí éga? Mínyonɔŋ mə Zhâk, bə́nɔŋ Yózes, nə Yúda nə Shímun dí éga? Nɔŋaá okóól bé básə wa sádí!» A mú bə bwo kwal-bəonɔŋ. ⁴ Yésus mú zə ci nə bwo ná: «*Muud micúndə mə dɔ nəmə bwəma nə mpyonɔŋ nji nyədí kwáádá, nə nyədí məwónɔŋód, nə nyədí njów búúdɔd.» ⁵ Nyə a shígé bə nə nɔŋ sá təw *shimbá cínɔŋ nyədí kwáádá, nji baalé mímbəl nyə a kɛel məbwê, cɔŋ myá. ⁶ A mú bul káam nda búúd bwé á bə kú *búgula nyə ná. Nə ndé a mú cɔ, nɔŋ kə məkwáádá məsh mâ faan dəonɔŋ kə nɔŋ yə buud minjígúlá.

*Yésus mə lwâm ompwíin wûm nə óbá
(Mat 9.35; 10.1, 5-14; Luk 9.1-6)*

⁷ Ja ísâ íni í mé cǝ yí, Yésus mú jǝw *ómpwíin wúm nə óbá bé, a mú zə ngə lwám bwo óbá óbá. A shín yə bwo ŋkul á dǝlə yíl búúd bów-bǝw míshíshim. ⁸ A báasulə bwo ná: «Ja bí mé ké yí, bí kú ŋwa íbaduga í njǝond, ka nji wagatǝg. Bí kú ŋwa buléd, tǝǝ baamutálá. Bí kú kə nə *mwaanê. ⁹ Bí bwáád osílúfaas! Nji bí kú bwáád íshimí íbá.» ¹⁰ A mú nyingə ci nə bwo ná: «Ja bí mé jé wúl ŋgwála dí yí, bí ó ji njǝw bí ámə nyíi yíid, kə jé jwǝw bí mé bá lǝ yí. ¹¹ Búúd bwá ká bá bə kú lág bí gúl kúlúd, bwá kú cǝel gwág sâ bí mé jááw bwo yí, bí ǝ bá wú cínǝŋgú, bí kudə fumbyá í ámə nada bí mákuú dí yí.* Sóólúgú wǝǝŋgú í lwágulə bwo ná bwá mé byaagulə.» ¹² Nə ndéé ompwíin bé bwá mú zə kə, kə ngə cúndə nə buud bwá céndúg mítédúgá. ¹³ Bwá mú námə yíl buud zhwoɡ məjamb mə á ngə ntágulə bwo má. Bwá gwáágulə zhwoɡ mímbəl məwúdə, ngə lwag myo.

Shwiy mə Yuánes Nduu-buud
(*Mat 14.1-12; Luk 9.7-9; 3.19-20*)

¹⁴ Njwú-buud Herod mú gwág jínə mə Yésus ngə jag bul jwǝ, bǝólúgá búúd bwá á ngə ci ná: «Yuánes Nduu-buud mə gwúm, sâ jǝǝŋ wə á músə nə mpífə á ngə sá *məshimbá ntúni ni.» ¹⁵ Bǝólúgá ná: «Jísə Eli.» Bǝólúgá ná: «Jísə Zembí ngwól *múúd micúndə yé, nda bǝǝŋg ó ayág.»

¹⁶ Ja Herod nyə á gwág ntó yí, nyə ná: «Yuánes Nduu-buud mə á cígə cún wə éne! A mə gwúm shwǝŋǝd!» ¹⁷ Nəcé Herod nyəməfwó nyə a ŋwa Herodyád, mudá mə mínyǝŋgú yé Fílíp, bā. Lású wǝǝŋg wə í á sá nə Herod lwámúg buud kə bii Yuánes, wǝǝlə nyə məŋkəda, kə wá

* ^{6:11} Ja Oyúden bwá á dǝ kudə fumbyá məkuú dí yí, bwá á dǝ lwágulə ná, kúkúl shí bwá ámə tǝl məkuú mǝŋ yí, bwá mə kál gwo nə buud bí cínǝŋg wá nə bwá músə sâ nyéé.

^{6:13} Zhk 5.14 ^{6:14} 8.28 ^{6:15} Luk 7.16 ^{6:17} Ləv 18.16; 20.21; Luk 3.19-20

nyə mímbwugəd. ¹⁸ Nəcə Yuánes Nduu-buud nyə á jum Herod ná: «Wo ajélayé nə ɲwa mudá mé mínyəɲɲ woó ná wo bâ!» ¹⁹ Herodyâd nyə á ka du fɯm Yuánes, a mú du sɔ́ mázhíí ná a gwú nyə. Nji, yuug jé í á shígé bándá ²⁰ nəcé Herod nyə á du mpu ná Yuánes ji tútəlí muud mísh má Zembî dí, a ɲjúl muud Zembî, nyə á ka du gwɔ́ɔ nyə. Sâ jəɲɲ wə nyə á du kɛem nyə yí. Né ndéé, tɛem bæ ná icyá í Yuánes í á du shul nyə lámúd, nyə á yida námə du gwágulə nyə nə məshusug.

²¹ Né ndéé, Herodyâd nyə á zə dúg zhíí má gwú Yuánes jwôw Herod nyə a təl zaɲ byélé dé yí. Herod nyə a jôw milúlúú myâ ləom nə myâ izimbi, a jôw námə otówe ó shwóg wâ Galilé. ²² Í á ka bæ, Herod bənɲɲ buud bəɲɲgú bwə ɲjúl shí, shilə má Herodyâd mú nyíi cínəɲɲ, tɛéd sáágúlə cwánúd. Kuú zəɲ yé mú zə bul nywa Herod bənɲɲ buud óni míshúd. Kə jé Njwú-buud nyə á ci nə nyə ná: «Jaawúg mə sâ jêsh wó céél yí, mə é fáágulə wo gwo.» ²³ A mú kaag nyə fwámé kaag ná: «Tɛem bæ nə wó jii məma mpál á faan dām, mə é fáágulə wo gwo.» ²⁴ Shilə ni kú fwo bɛsa, a mú wóds tóɲn, kə jí nyóɲɲgú ná: «Mə gwáámbúg jí?» Nyəɲɲgú mú bɛsa nə nyə ná: «Gwáámbúg lúu mə Yuánes Nduu-buud!» ²⁵ A mú lɛɛl ntəg jéél nyiɲgə kə jé wə Herod, kə ci nə nyə ná: «Mə jii ná wo yág mə lúú mə Yuánes Nduu-buud yááséd wa kíkídíga.» ²⁶ ɲgwóómbúlú ni mú shul Njwú-buud lámúd. Nji nda nyə á bwey kɛen ɲkaaná mísh má ójón dí ná, nyə a shígé nywá nyiɲgə ban nə nyə ayéyé nyə sâ nyə ámə gwáámb yí. ²⁷ Námə cé nə cé, a mú kənd ɲgwólúgá zimbi ná: «Zaá mə nə lúú mə Yuánes Nduu-buud!» Muud wəɲɲgú mú kə cígə Yuánes cáɲ. ²⁸ A mú zə nə lúú yááséd, zə yə shilə ni. Shilə ni mú kə nə wo, kə cwámbulə nyóɲɲgú. ²⁹ Né ndéé *ompwíin ó Yuánes bwə mú gwág sóólúgú wəɲɲgú. Bwə mú kə ɲkɛny kug nyúul má

Yuánes kə wá shwónɔd.

Yésus mə yá búúd idâw

(Mat 14.13-21; Luk 9.10-17; Yuá 6.1-15)

³⁰ Ja *búúd ɔ lwámá ɔ Yésus bwə á nyingə yí, bwə á zə bwiing Yésus sâ jêsh bwə á kə ngə sá yí, nə sâ bwə á ngə jíŋguli buud yí. ³¹ Yésus mú ci nə bwo ná: «Zəgá, shé kəg kúl búúd bwə cúgə yí ηwá ná kə woga.» Nyə á ci ntó nəcé buud bwə á bə cínəng ηkí bulya, bóól ɔ ngə kə, bóól ɔ ngə nyingə, mbiá á ná bənəng ompwíin bé bwə á shígé bə nə fwála nə bwə dág. ³² Bwə á ka kəwa byóólúđ, kyey ná bwə kə ji bwəmfwó bugád kúl búúd bwə cúgə yí. ³³ Nji buud ηkí bulya bwə á dág bwə ngə kə byóólúđ, bwə mú yag bwo. Buud bwə á ka ngə wu míngwəla myêsh dí, ngə kə nə mikálá, kə sámə Yésus bənəng ompwíin bé shwóg kə tééd jê.

³⁴ Ja bwə má shulə byóól dí yí, a mú dág mənjkumbə mə búúd mənɪ, a mú gwág bwo cey lámúđ nəcé bwə á bə nda səonz íncwəmbe í cúgə nə mbaagulə yí. Ntó a mú ngə jíŋguli bwo isâ ηkí bulya. ³⁵ Nda kugú í á ka jé nə, ompwíin bwə mú kə ci nə nyə ná: «Sə búəsə wa bugád, kugú nəmá ɔga. ³⁶ Bídúg búúd ɔga, bwə kəg íbaafə nə məkwaádə məsə wa kúnə-kúnə má, kə kusə sâ má dâ.» ³⁷ Yésus mú ci nə bwo ná: «Biməfwó yágá bwo sâ má dâ.» Bwə mú jí nyə ná: «Sə é sá ntədelê nə sə kúsəg ibuléd kwaga nə buud ɔga? Í jíí ódanarí† mitəd mímbá!» ³⁸ A mú jí bwo ná: «Bi búəsə nə ibuléd ínəy? Kəgá dág!» Bwə mú kə lə. Bwə mú zə jaaw nyə ná: «Sə búəsə nə ibuléd itóon, nə oshú óbá.»

³⁹ Yésus mú ci nə bwo ná bwə jíŋg buud shí ikínda ikínda ákánđá dî. ⁴⁰ Bwə mú zə ji shí ikínda ikínda, bíl

6:30 Luk 6.13; 10.17 6:32 8.1-10 6:34 Zhe 10.21; Eze 34.5; Zak 10.2; Mat 9.36; 14.14; 15.32; Mak 8.2 † 6:37 danarí: Danarí ηgwúđ í á dɔ kwaga nə myəna myə ηkúmba jwəw.

íkínda nə buud təd, bíl nə buud məwûm mətóon. ⁴¹Ja búúd bwá mə shîn ji shí yí, Yésus mú ka ηwa íbuléd itóon nə oshú óbá óni, a bân mísh gwôw, yə Zembî akîba. A mú fêy íbuléd, yə ómpwíín bé. Bwá mú kaaw búúd. A mú námə kaaw oshú mbií ηgwúd. ⁴²Buud bêsh bwá mú də, jíla, idûw lág. ⁴³Ompwíín bwá mú σεηγ íkál í buléd nə íkál í óshú í á lág yí, byêsh í á lwánd məbwumú wûm nə mábá. ⁴⁴Buud bwá á də íbuléd byəwηg wá, bwá á bə budûm otóóshin otóon.

Yésus mə kyey májúwó dí gwôw
(*Mat 14.22-33; Yuá 6.16-21*)

⁴⁵Námə nji í á shîn yí, Yésus nə *ompwíín bé nə bwá kéwag byóólúđ, bwá líínág kə nyə shwóg Betusayída, m̄η faηwíny té nyə é ηgə fwo bíđ zhwog buud bwá á bə óni yí. ⁴⁶Yésus mú shîn bíđ búúd, a músə bád mbúηúđ nə kə jəgəla nə Zembî. ⁴⁷Bulú mú zə yínd, kwey né byóól mú t̄am m̄η, nye mə lág cínđú nyəmé. ⁴⁸Nyə á ka dúg nə júgə í ηgə bə ompwíín cúη nə cúη, nəcé ηkwə nyə á ηgə yída wú kóómb bwá á ηgə kə yí. ηγεε míngwûm mí kúwo mí ashúshwóógú dí, a músə zə bə bwo, a ηgə kyey nə məkuú májúwó dí gwôw. Nyə á ka sá nda a cə bwo. ⁴⁹Ja b̄η bwá mə dúg a ηgə kyey nə məkuú májúwó dí gwôw yí, bwá mə t̄aduga nə jísə *j̄im, bwá mú bwú óηkwíimbyê. ⁵⁰Nəcé bêsh bwá a dúg nyə, ηk̄uηkúúnd í mú bii bêsh. Yésus mú læl ci nə bwo ná: «Səlugá milám shí. Mə wə éne, kúgá fúndə!» ⁵¹A mú kə kəwa byóólúđ, kwey bwo, ηkwə mú nt̄ag shîn. Bwá mú káam mbií á nə fəg də jímb lúúđ. ⁵²Bwá á bul káam nəcé bwá á shígé fwo mpu gwág mbií múúđ mə Yésus. S̄a jəwηḡə ɔ í á sá nə bwá kú wám̄b̄ulə s̄a

6:43 20j 4.43-44 6:46 Luk 5.16 6:48 Zhb 9.8; Luk 24.28 6:49 Luk 24.37 6:51 4.39 6:52 8.16-18; Mat 16.7-9

nyə á cœel jǵǵuli bwo ja nyə á sá ná ibuléd í búlyag yí. Bwə á bæ ná ŋkí jilə milúu.

Yésus má lwag mímbəl Genezarêt

(*Mat 14.34-36*)

⁵³ Bwə má shîn líina mân, bwə mú jé ləom á Genezarêt, bwə mú səl byóol. ⁵⁴ Námə shulólə bwə á shulə byóólúd yí, buud bwə mú yag Yésus. ⁵⁵ Bwə mú kə nə mikúlə kə ŋgə bánǵula shí nyəŋg nyêsh dî. Bwə mú ŋgə ŋkêny mímbəl ítaŋúd, ŋgə kə nə myo kúl jêsh bwə á ŋgə gwág ná Yésus jisə yí. ⁵⁶ Yésus mú ŋgə kyey mákwáádə nə míŋgwəla, təw íbaafə. Buud bwə mú ŋgə kə bwíŋg mímbəl myán mímbaadád, íkúl nyə é ŋgə cǵ yí. Bwə mú ŋgə téég nyə məbwə ná a bídúg ná bwə jísówág ŋgə kúnnya ŋji nə *mbwaag káándə yé. Bəŋg bwə á ŋgə kúnnya nə nyə wá bwə mú ŋgə yál.

7

Ofarizyêŋ nə ijâm nə ijag

(*Mat 15.1-9*)

¹ *Ofarizyêŋ nə bóólúgá *Oyíǵuli ó məcœœ bwə á wú Yurúsələm, kə wə Yésus. ² Bwə mú zə dúg ná bóólúgá *ómpwíin bé bwə á də də idəw məbwə nə məbwam. Ntó ji ná bwə á shígé də gusa mwo mbii məcum má *Oyúden má ŋgə jǵǵulí yí. ³ Í njúl ná Ofarizyêŋ námə nda Oyúden bêsh bwə á shígé də də, bwə kú fwo mpu gusa məbwə, nəcé bwə á də yáag nə məcum ímpáámbə í á lúgə má. ⁴ Ja bwə nyíŋgə míkus dí yí, bwə cúgé nə ŋkul də kú fwo gusa. Bwə á də námə baagulə bílúgá íjâm nə ijag nda dúlə gusa íbálá nə mikáágə nə iwóŋgó.

⁵ Ja Ofarizyêŋ nə Oyíǵuli ó məcœœ bwə á dúg ntúni yí, bwə mú ci nə Yésus ná: «Ompwíin bwó bəŋ bwə aŋgê

nə baagulə məcum mə ímpáámbé, bwé ηgə də kú gusa məbwə. Jí í sá ntó?» ⁶ Yésus mú bęsa bwo ná: «Izayí nyə á bə nə ηkaam ja nyə á cúndə shú dán, bí buud ɔ mákəη mbii wúsə cilyá yí, né:

Kúl búúd ga í ηgə gúmal mə nji mímpu dí,
milâm myáη mí njúl shwóg-shwóg nə mə.

⁷ Wáη ηgələ ságusə bwé ηgə ságusə mə yí wúsə ntó ηgwas. Bwé ηgə yida jíguli buud minjígulá myâ məmpəndí mə búúd.»

⁸ Yésus mú kwádulə ná: «Bí mə myaas mácéę mə Zembî, yida nywílya nə məcum mún.» ⁹ A kwo námə ci ná: «Bí mə mpú də ntə mpəndí mə Zembî né bí mə yida baagulə məcum mún. ¹⁰ Moyîz nyə á ci ná: “Gúmálúg sósəηgú wə nə nyəηgú wə.” A nyiηgə námə ci ná: “Múúd mə ká lweem sósəηgú yé ηkí nyəηgú yé, bwé jələ nə gwú múúd wəηgú.”

¹¹ «Nji bí bəη bí ηgə ci ná: “Múúd mə ká jaaw sósəηgú ηkí nyəηgú ná: ‘Sâ mə ámə nywá kwíind wo nə ndí yí í músə korban (ntó mə kə né ηkəw nyəηg í músə məyəna shú mə Zembî),’ ” ¹² bí kú cındal múúd wəηg nə a sáág sâ shú mə sósəηgú ηkí nyəηgú. ¹³ ηgaá ntó ji né bí ηgə sá né Milésú mí Zembî mí bég ηkəηgúg, məcum mún yidá mpu yáág? Bí ηgə námə nyiηgə sá bíl zhwoğ isâ í abúbəw!»

Isâ í də wá múúd məlwaagəwo yí

(Mat 15.10-20)

¹⁴ Yésus músə ka kwo yid, lésə nə buud bwé á bə cínəηgú áncuncuma wá, nyə nə bwo ná: «Bí bēsh bényúgá məlwə, mpu gwágulə. ¹⁵ Sâ í dú wú tósən, nyíi múúd nyúúlúd yí, gwé dí í dú wá múúd məlwaagəwo mísh mə Zembî dí; nji byəηg í wú nyédí lámúd yí, byó wé í dú wá

nyə məlwaagəwo. ¹⁶ Muud jí nə məlwê mə gwág yé, nyə mpu gwág.»

¹⁷ Yésus mú lúgə áncuncuma buud. Bónôñ *ompwíín bé bwə mú nyingə kə njów. Cínəng bwə mú zə jí nyə né a féélúg bwo kaaná wəəngə. ¹⁸ A mú ka ci nə bwo ná: «Ye bi búsa námə kú mpu gwág ísâ? Ye bi agwágé né sâ jêsh í wú tóón nyíi múúd nyúúlúd yí, í cúgé nə ģkul wá nyə məlwaagəwo mísh mə Zembî dî. ¹⁹ Nəcə í ányííyé nyə lámúd. Í yida kə nyə mwə dî nə ndéé í mú wós kə bíd.» (Ntó mə cəel ci nə idəw í cúgé nə məlwaagəwo mísh mə Zembî dî.) ²⁰ Nyə mú nyingə ci ná: «Sâ í wós wú múúd dî yí, gwə wə í wá nyə məlwaagəwo mísh mə Zembî dî. ²¹ Nəcə lám mə múúd dî wə bów-bəw mítédúgá mí də zhu yé, nə jaŋga, nə júwo, nə məgwú mə búúd, ²² nə minəəmb, nə yéesh məbii, nə mbíya lám, nə məkəŋ, nə asý-sŷy, nə zhín, nə *bwaasúle mpu, nə dúle ģkəny nyúúl, nə cug ímpwúfú. ²³ Isâ íni byêsh í wú lám mə múúd dî cwú, byó wə í dá wá múúd məlwaagəwo mísh mə Zembî dî.»

Mudá ikúl mə búgala Yésus

(Mat 15.21-28)

²⁴ Yésus músə wú na kúl níid. A músə kə kóomb shí á Tir. Wu, nyə mú kə nyíi wúlúgá njówúd, nyə ģgé sə né muud kú mpu né nyə ji cínəng. Nji buud bwə mú bəle námə mpu. ²⁵ Kú námə bwey, ģgwólúgá mudá mú gwág nə Yésus mə jé cínəng. Mudá wəəngú, bów-bəw shíshim í á bul bii shilə yé. Nyə á ka zə kəl nyúul Yésus dî shí məkuú. ²⁶ Mudá wəəngú nyə á bə shilə Ogurék, nyə a byél ləəm á Fenisî, shí á Sirî. Nyə á ka zə jəgala nə Yésus nə a yílúg shilə yé jamb. ²⁷ Yésus mú ci nə nyə ná: «Fwog bíd nə bwân ó njów bwə dəg nə ndéé, jíle. Nəcə ģwálə ídūw í bwân ó njów, wusə yə ómpyə, í anywáyé.» ²⁸ Nji mudá éne mú zə bəsa nə nyə ná:

«Ká, Cwám̄ba, ompyê bwé du námá cwála mǎmpulú má dá kud tǎwuli bwán dí shí má.» ²⁹ Ntó Yésus mú zə ci nə né ná: «Nda wo mé mpu bə nə zény ná, nyiŋgég kə wódí njów; məjamb mé á ɲgə lwáfələ shilə wô má, mé mé wú nyə nyúúlúd.» ³⁰ Mudá wəɲgə mú nyiŋgə, kə nyádí njów, kə kwey Mwân mbwúg shí, məjamb mé mé wú nyə.

Yésus mé lwag akúmǎlwə

³¹ Mpr̄sə na, Yésus mú wú ɲgwála á Tir, ciŋgya Sidon. Nyə a líina mpál shí á miŋgwála wúm kə ɲgeɛ mǎɲ mé Galilê. ³² Cínɲg bwé mú zə nyə nə ɲgwól akúmǎlwə a njúl námá fífi. Bwé mú jəgula nə Yésus ná a bádug nyə məbwə. ³³ Ntó Yésus mú zə ɲwa múúd éne kə nə nyə kóómb búúd bwé á shígé bə yí. A mú jil nyə inyiné mǎlwəd, a yíl. A sey mǎntənd nyédí inyinéd né ndéé a cilə múúd éne júmúd. ³⁴ Ná ndéé nyə mú yág gwów, nyə səl fəm, nyə mú ci nə muud éne ná: «Efata!» (Ntó mé kə ná «bǎɲúg!») ³⁵ Cé nə cé jəɲgúd, muud éne mǎlwə mé mú bǎɲ, téém̄bí í mú wú júmúd. Nyə mú mpu ɲgə lás. Yésus mú nyiŋgə nə nyə, zə kwey búúd. ³⁶ Ntó Yésus mú báásələ bwo ná bwé kú bwelə jaaw tóo muud. Nyə á tɛem báásələ bwo ntúni, í mú yida bə nda nyə á ɲgə lwám bwo ná bwé ɲgég nə cúndə. ³⁷ Buud bēsh bwé mú bul bî, bwé ɲgə ci ná: «Isâ byêsh nyə ɲgə sá yí bísə ɲkí bul nywa! Nyə bále sá nə wəakúmǎlwə bwé gwágúg, miffí mí lásúg!»

8

Yésus mé nyiŋgə yə búúd idâw (Mat 15.32-39)

¹ Mwôw məɲgə di, áncuncuma buud nyə á zə səɲgya kúl Yésus nyə á bə yí. Nda bwé á shígélé bə nə sâ má dē ná,

7:33 8.23 7:36 Mat 8.4; 9.30-31; 12.16; Mak 1.44-45; 5.43; 9.9; Luk 5.14-15;
8.56 7:37 Mət 1.31; Iza 35.5-6 8:1 6.32-44

Yésus mú jôw *ómpwíín bé, nyə nə bwo ná² «Mə ηgə gwág buud óga ηkúnkwónhúlə nəcé sənônη sá mé ji mwôw məlól, ja gaad bwá cúgé ná nə sâ mé dâ. ³ ηkí má nying bwo ntáni zha ná bwá kág bwádí, bwá é kə tag nə məntəmbuli zhííd, nəcé bóólúgá ηkí bulya bwá ηgə gwaa zhu.» ⁴ Ompwíín bé bwá mú bəsa nə nyə ná: «Sá é wíil bwo ntədəlé ná bwá jíla wa bugád?» ⁵ Yésus mú jí bwo ná: «Bí búsa nə íbuléd ínέ?» Bwá ná: «Zəηgbá.» ⁶ Yésus músə ka ci ná buud bwá jíg shí. Ná ndeé a músə ηwa íbuléd zəηgbá byəwəηgú, a yə Zembî akíba, a fēy byo ikúl ikûl, yə ómpwíín bé ná bwá kág ηgə kaaw, bwá mú kə kaaw búúd. ⁷ Bwá á bə nə búbaalé íshúshú. Nyə mú ηwa námá, yə Zembî akíba. Nyə nə ompwíín bé ná bwá káawəg námá byo. ⁸ Buud bwá mú də ná ndeé, jíla. Zhwog ikúl í mú lúg tən məkúdá zəηgbá. ⁹ Í njúl ná buud bwá á jee bə otóóshin onq̄. Yésus mú nying búúd ná bwá kág ηgə kə. ¹⁰ Nyə shwal kəwa byóólúd, bənônη ompwíín bé bwá mú kə shí á Dalmanuta.

Ofarizyên bwá jii dúg sâ mímbúgú

(Mat 12.38-39; 16.1-4; Luk 11.16, 29)

¹¹ Ja bwá má kə jé wu yí, *Ofarizyên bwá mú zə shúsə Yésus nə minjígá mí mábwəbúlán, bwá zə jí nyə ná a lwóg bwo dúl *shimbá í ηgə zhu gwôw. ¹² Yésus mú səl fəm nə mətag má nyúul. Nyə nə bwo ná: «Nəcé jí bí kala buud ga bí ηgə céél dúg shimbá yí? Búbólé, má jaaw bí ná, kala búúd ga í ábúlé bwele dúg təw sâ!» ¹³ A mú béégya nə bwo, kwo kə kəwa byóólúd ná a lína, kə cínú fájwíny.

Ompwíín búsa nə jág

(Mat 16.5-12; Luk 12.1)

¹⁴ *Ompwíín bwá á ka wusa ηwaálə íbuléd ja bənónη bwá á kəwa byóól dí yí, bwá á bə nə nji ηgwúd. ¹⁵ Yésus mú

báásulə bwo ná: «Jigá ncê nə *Ofarizyêη *ləvur wán, təw yé mə Herod». ¹⁶ Bwə mú ηgə nyímbula bwámé nə bwámé ná: «A lás ntúni nəcé sá cugé nə ibuléd.» ¹⁷ Yésus mú mpu sâ bwə á ηgə ci yí. A mú jí bwo ná: «Nəcə jí tédúgá wúsá bí nji ná bí shígé ηwa íbuléd yí? Jí bí mə cá gwág ntúni yí? Kú wámbulə ísâ! Bí anyíηgáyé ná bə nə fug í? ¹⁸ Bí búsə nə mísh, nji bí kú dúg í? Bí búsə nə məlwə, nji bí kú gwág í? ¹⁹ Bí anyíηgáyé ná téduga ja mə á fêy íbuléd itóon buud otóoshin otóon də yí? Bí á lwándulə məbwumú mánéy nə ikúl bí á lúg nə ndí yí?» Bwə ná: «Wúm nə məbá.» ²⁰ Nyə ná: «Ja mə á fêy íbuléd zəηgbá buud otóoshin onđ də yí, bí á lwándulə məkúdá mánéy nə ikúl bí á lúg nə ndí yí?» Bwə ná: «Zəηgbá.» ²¹ Yésus mú ci nə bwo ná: «Ká jí bí mə cá gwág yí?»

Yésus mə lwag áncím-ncím

²² Ntó bwə mú kə jé Betusayída. Buud bwə mú zə nyə nə ancím-ncím, zə téég Yésus məbwə ná á kúnýág nə né. ²³ Yésus mú zə bii áncím-ncím wəηgə mbwəd, wú nə né kwáádá. Kúl bá bwə á kə yí, nyə á ηwa məntənd, bwiid múúd éne míshúd, a bəd nyə məbwə. A mú jí nyə ná: «Ye wo ηgə ηwá dúg?» ²⁴ Ancím-ncím mú bēny mísh, nyə ná: «Mə ηgə dúg buud. Búsə nda ílí, nji í ηgə jaand.» ²⁵ Yésus mú nyingə kwo keel múúd éne məbwə míshúd. Nyə mú yâl. Nyə mpu dúg ísâ byêsh ná ηgəη. ²⁶ Yésus mú ci nə nyə ná: «Nyingəg, wo kág bídí; wo kú nyingə kə kwáádá nífd.»

Yésus jisə Mesî

(Mat 16.13-20; Luk 9.18-21)

²⁷ Yésus bəndəη *ompwíín bé bwə músə cə na, kə ηgə məkwáádá mə Sezarə mə Fílíp. A mú ηgə jí ómpwíín bé

nûη zhííd ná: «Buud bwá ηgə ci ná mə jisə zá?» ²⁸ Bwá mú bęsa nə nyə ná: «Bóólúgá búúd bwá ηgə ci ná wo jisə Yuánes Nduu-buud, bóól ná wo jisə Eli, bóólúgá bwá ηgə námə ci ná wo jisə ηgwól *múúd micúndá.» ²⁹ A mú nyηgə jí bwo ná: «Ká bi bân ηgə ci ná mə jisə zá?» Pyêr músə bęsa nə nyə ná: «Wo jisə *Kříst.*» ³⁰ Ná ndeé, a mú báásulə bwo ná ci bwá kú bwele jaaw múúd sâ á jisá yí.

Yésus mə bá yə, a nyηgə gwúm

(Mat 16.21-28; Luk 9.22-27)

³¹ A mú ka tééd jíggúlílə bwo ná: «Í jii shú mə *Mwân mə Múúd ná ocúmbá buud wâ ləəm nə milúlúú myâ ofada nə *Oyííguli ó məcçę bwá kég jág jugushi nyə, bwá kudəwa nyə, bwá gwú ntâg nyə. Nji a bá gwúm shwoη dí mpásə mwów málóol.» ³² Nyə á jaaw bwo gwo ná kpwóó. Pyêr músə kə nə nyə koogú, kə lás nə nyə. ³³ Yésus músə yid, dág *ómpwíín bé, a mú ηkáánd nə Pyêr ná: «Wúg mə na, *Sátan! Mitédúgá myô mí cúgé mítédúgá mí Zembî, mísə nji mitédúgá myâ buud.»

³⁴ A mú ka jôw ncúlyá buud bwá á bə cínəηg wá bánəη ompwíín bé, nyə nə bwo ná: «Ŋkí muud mə ceeł bę mə, a bág kú jagulə nyóméfwó; a ηkényúg kwolós jé, a bę mə. ³⁵ Nəcə, múúd mə ká kaambulə nə cug jé, a yida jímbal gwo. Nyəəηg mə jímbál cug jé nəcé mə nə shú Jəjə Kéél yé, a faam. ³⁶ Ŋkí muud mə bii mábii mēsh mâ shí ga ná ndeé *shíshim yé jímb, wáyé mfíí nyə é bə nə ndí cínəηg yí? ³⁷ Muud ji nə ηkul wá jí shú ná a nyíηgəg bii shíshim yé? ³⁸ Mpugá ná muud mə bá gwág mə shwôn, gwág íciyá byâm shwôn kala búúd á mítédúgá olíηngî í ηgə sá məbôw

8:28 6.14-15; 9.11-13; Luk 7.16 8:29 Mat 16.16 * 8:29 Kříst: Kříst mə ké nə «kwiidye buud Zembî nyə á kaag yé.» 8:30 9.9 8:31 9.30-32; 10.32-34 8:34 Mat 10.38-39; Luk 14.27; 17.33; Yuá 12.25 8:34 1Pr 2.21 8:38 Mat 10.33; Luk 12.9

ga dí yé, Mwân mə Múúd mə bá námá gwág nyə shwôn ja á bá zə a ɲgá ɲkənəwa məɲkənəwa mə Sóɲɲgá yé, bənɲɲ miféeshá mí wəéɲgəles yí.»

9

¹ A mú nyiɲgə ci nə bwo ná: «Búbólé mə jaaw bí ná, bóól búúd búśə wa óga, bwá abúlé bwelɛ yə, bwá kú fwo dúg Faan mə Zembî mə wóós nə ɲkul.»

Yésus mə lwóyá mílwaná myé

(Mat 17.1-13; Luk 9.28-36)

² Mɲúsə mwôw məsaman, Yésus mú ɲwa Pyêr nə Zhâk bá Yuánes. A mú wú nə bwo búúd dí, bwá kə bád wúl məma mbúɲú, ɲji bənɲɲ kú nə ɲgwól múud. Nyúúl nyé mú shwɔ́ɲla bwo míshú, ³ mikáándá myé mí mú ɲgə jág bul faan nə mbii məfumə mâ ná, tɔɔ muud cúgé nə ɲkul gusa mikáándá nə ndéé mí fumə ntó. ⁴ Cínɲɲgá, Moyîz bá Eli bwá mú wóós, zə ɲgá lésha nə Yésus. ⁵ Pyêr músə ka ci nə Yésus ná: «*Rabi, nywaálə ɲgólə ji wa. Sə shúməgá məbanda məlɔɔl, ɲgwúd shú dwô, dúl shú mə Moyîz, dúlúgá shú mə Eli.» ⁶ Pyêr nyə a shígé mpu sâ á cíg yí, nəcé bənɲɲ bóólúgá *ómpwíin bwá á bul gwág ifwaas nda bwá nyê. ⁷ Seegya ɲji gúndá í mə zə búdal bêsh. Bwá mú gwág kál í ɲgá wú gúndá jɔɔɲg dí ná: «Mwân waamá abábə wə éga. Ságá nyə məgwág.» ⁸ Ompwíin bwá mú ntâg ɲgə yágəwa, bwá kú ná dúg tɔɔ muud shús, ɲji bənɲɲ Yésus wə bwá á bə.

⁹ Ja bənɲɲ bwá mə ka ɲgə shulə wú mbúɲ dí yí, a mú lás nə bwo ná: «Ci bí kú jaaw múúd sâ bí ámə dúg yí, kə wóós ja *Mwân mə Múúd mə bá gwûm shwoɲ dí yí.» ¹⁰ Bwá mú baagúlə ci ni, ɲji bwá mú ɲgə nyímbula bwámé nə bwámé ná: «Gwúmúlə məshwoɲ dí á ɲgə ci ga, í kə ná jí?» ¹¹ Ná

9:1 Mat 16.28 9:7 1.11 Ságá nyə məgwág: Mbá 18.15 9:9 7.36; 8.30 9:11 Mal 4.5; Mak 8.28

ndeé bwá músə jí nyə ná: «Nəcé jí *Oyíḡuli ó məcçɛ bwá dɛ ci ná í jii ná Eli fwóg tééd zə yí?» ¹² A mú bɛsa ná: «Jí bále bə ntó ná Eli má jəlá nə fwo zə, zə təl ísə byêsh ícé byáñúd. Ká nəcé jí jísə cilyá Kálaad Zembî dí ná bwə bá mpyêny Mwân mə Múud, bwə bul jugushi nyə yí? ¹³ Sâ ηḡwúdú, mɛɛ mə jaaw bí ná Eli nyə a shí bwey zə. Buud bwə á sá nyə mbií wêsh bwə á cɛel yí, námə nda jí cilyá shú dé dí ná.»

Yésus mə yíl ηḡwól mwân jamb

(Mat 17.14-21; Luk 9.37-43)

¹⁴ Ja bwə mə kə wós *ómpwíin dí yí, bwə mú kwey máñkúmbə mə búúd mə mə lyɛ bwo, bəñđη Oyíḡuli ó məcçɛ bwə ηḡə séηusa məkəl. ¹⁵ Nji máñkúmbə mə búúd mənɪ mə mə dúḡ Yésus yí, bwə mú seegya, bwə mú ηḡə kə nə mikúl, kə ηḡə báda nyə. ¹⁶ Yésus mú jí ómpwíin bé ná: «Jáyé bínđη buud óga ηḡə séηusa məkəl nə ndí yí?» ¹⁷ Na zhwog buud éne dí, ηḡwól múúd mú bɛsa nə nyə ná: «Yíḡuli mə ámə zə nə mwân waamə wódí, wúl shíshim í mə sá nə a bəḡ kú ná lás. ¹⁸ Í mú ntəḡ ka dɛ bə, kúl jêsh í ámə wós ná í bii nyə yí, í jumə nyə shí, ifúlug lwánd nyə mpu, a ηḡə fúgal məjə, a shwal nyánəwo. Mə ámə jí ómpwíin bwə ná bwə yílúḡ nyə jamb dɔɔηḡú, bwə shíḡé kwag.» ¹⁹ Yésus músə bì ná: «Wúu! Yé óhááden óga! Mə e bá kə nə bì ntúni kə wós ηḡow? Mə e bá jísəw bí kə kumə jáyé ja? Zəḡá mə nə mwân wɔɔηḡ.» ²⁰ Bwə mú kə nə nyə. Nji shíshim ni* í mə dúḡ Yésus yí, í mú junḡ mwân nə ηkulú, a mú juma shí, ηḡə bíηḡula, ifúlug í ηḡə wós nyə mpud. ²¹ Yésus mú jí sóḡηḡú mwân ná: «Í á tééd nyə jáyé ja?» A mú bɛsa ná: «Í á tééd nyə, a njúl ná mwántombú. ²² Í dɛ cɛel ḡwú nyə. Í dɛ kəl nyə tɔɔ kuda dí tɔɔ májúwód

^{9:13} Mat 11.14; Luk 1.17; Yuá 1.21 * ^{9:20} Bóól bwə ηḡə ci na ná: «Ja mwân nyə a dúḡ Yésus yí.»

ija ija. Ɔkí wo ji nɛ Ɔkul sá gúl sâ shú dé, gwágúg sá Ɔkúnkwónǵlɛ, kwííndúg sâ.»²³ Yésus mú yagula nyɛ ná: «Ɔkí wo ji nɛ Ɔkul!» Ntó, a mú jaaw nyɛ ná: «Múúd yêsh mɛ *búgúlá Zembí yé ji nɛ Ɔkul sá sâ jêsh.»²⁴ Cé nɛ cé sóóƆgú mwân mú lás gwów gwów ná: «Mɛ Ɔgɛ *búgula! Nji, yág mɛ Ɔkul nɛ mɛ mpúg bɛ nɛ búgá!»²⁵ Buud bwá mú zɛ sɛɛƆgya áncuncuma kál bwá á bɛ yí. Ntó Yésus mú Ɔkáánd nɛ shíshim ábúbôw wɔɔƆg ná: «Wo shíshim Ɔgɛ juwo mwân mɛlwê nɛ mpu ga! Mɛ yímbúlí wo ná, wúg nyɛ nyúúlúd! Ci wo kú ná bá nyiƆgɛ nyí nyɛ nyúúlúd!»²⁶ Í mú kîm nɛ Ɔkulú, í juƆg mwân nɛ ndéé wú nyɛ nyúúlúd. Mwân mú cɔ fudɛd nɛ nyágúsá, zhwoƆg buud bwá Ɔgɛ ci ná: «A mɛ yɛ.»²⁷ Nji Yésus mú bií nyɛ mbwê, weel nyɛ. Mwân mú tów tátəlí.²⁸ Ná ndéé, Yésus mú kɛ nyí njów. Ompwíín bɛ bwá mú kɛ jí nyɛ wu bánóƆg bwáméfwó ná: «Nɛcé jí sá bân shígé kwag yílúlɛ shíshim ni yí?»²⁹ A mú bɛsa bwo ná, bwá dɛ yíl mbií ni nji nɛ mɛjɛgula.

Yésus mɛ jaaw ja ábɛé ná a bá yɛ, a mú gwúm

(Mat 17.22-23; Luk 9.43-45)

³⁰ Bwá mú zɛ lɔ na. Bwá lína Galilé. Yésus nyɛ a shígé cɛel nɛ buud bwá mpúg kál bwá á bɛ yí,³¹ nɛcé nyɛ á Ɔgɛ jíguli *ompwíín bɛ. Ná ndéé, a mú Ɔgɛ jaaw bwo ná: «Í jii nɛ *Mwân mɛ Múúd bɛg kaanz mɛbwê mɛ búúd dí, bwá bág gwú nyɛ. Nji mpúsɛ shwiy dé, nyɛ bá já shwoƆg dí mwôw mábá, a mú gwúm jwôw áléel.»³² Nji Yésus nyɛ á tɛem Ɔgɛ jaaw bwo ntó, bwá á shígé mpu gwág. Bwá mú bul gwág ifwaas. Bwá Ɔgɛ fúndɛ jíle nyɛ ná nyɛ féélúg bwo isá nyɛ Ɔgɛ jaaw bwo yí.

Zá jí fwó múúd

(Mat 18.1-5; Luk 9.46-48)

³³ Ntó bwá mú kɛ jí Kapernawúm. CínɔƆg bwá mú nyí

wúl njówúd. Yésus mú jí ómpwíín bé ná: «Jí gwáméfwó bí ámə ɲgə sɛɲusa məkəl nə gwo zhíí nə zhíí yí?» ³⁴ Bwə mú jí nə kufug, nəcé zhíí nə zhíí, bwə á ɲgə shwɔ nə bwə cɛɛl mpu nyɔɔɲg jí bul bə fwámé múúd bwádí gwoonɲg dí yé. ³⁵ Ntó Yésus mú zə jí shí. Nyə jɔw *ómpwíín wúm nə óbá bé. Nyə nə bwo ná: «Múúd mə cɛ́él bə tówe shwóg á gwoonɲg jín yé, nyə jəlá nə bə múúd a mpúsə, nyə bə námə sóol məsáal á gwoonɲg jínúd.» ³⁶ Nyə ká shín lás ntó, nyə mú zə ɲwa gúl kúkágə, təl bwo nyə míshúd, a mú ɲwa nyə nyədí məbwəd. Nyə nə bwo ná: ³⁷ «Muud mə lóg gúl kúkágə nda jíga jínə dām dí yé, a mə lóg mə. Muud mə lóg ntəg mə yé, nyə alógé mə, a lóg múúd nyə á nti mə yé.»

Buud wā shédí kóómbúd
(Luk 9.49-50)

³⁸ Na Yuánes mú ci nə Yésus ná: «Yíguli, sə ámə dúg ɲgwəl múúd ɲgə balan nə jínə dwô, ɲgə yíl buud məjamb nə ndí. Sə ámə ka kaambulə nə nyə nə a kú ná ɲgə sá nəcé a cugé sádí gwoonɲg dí.» ³⁹ Yésus mú bɛsa nə nyə ná: «Kúgá də kaambulə nə a kú ɲgə sâ. Muud cugé nə ɲkul balan nə jínə dām, sá *məshimbá nə ndí, nə ndɛɛ nyə nyɲgə kə ɲgə lás nə mə ɲkí bôw. ⁴⁰ Nəcé muud nyə aɲgê nə mpii shé yé, jí shédí kóómbúd. ⁴¹ Muud mə bá yána tɔɔ ɲji láá məjúwó ɲgwúd, ɲgual bí mədí jínəd nəcé bí bələ búúd ó *Kríst yé, búbələ, mə jaaw bí nə, muud wɔɔɲgú nyə abúle shúb myəna myâ cínɔɲg.»

Səm í bul jilə
(Mat 18.6-11; Luk 17.1-2)

⁴² «Nji, ikúkágə í ɲgə *búgula mə íga, múúd mə ká kwal gúl bɔɔgú, í bul jəla nə bwə kálug muud wɔɔɲgú məma kwóógú cúnjúd, bwə kəl nyə nə dwo m̄ɲ. ⁴³ Ntó, í ká bə

ná mbwê wô ñkí kuú wô í ñgə kwal wo bəəgú, sámbúg wə, nəc é í bul jəla né wo cúgəg cug á kandugə wo ñjúl nə kúl mbwê ñkí kúl kuú, ⁴⁴ ntɔ né wo bég nə məbwê mwô mēsh wo mú kə kuda á kandugə jísə kú jímə yíd. ⁴⁵ Í ká bə né kuú wô í ñgə kwal wo bəəgú, sámbúg wə, nəc é í bul jəla né wo cúgəg cug á kandugə wo ñjúl nə kúl kuú, ⁴⁶ ntɔ né wo bég nə məkuú mwô mēsh wo mú kə kuda á kandugə jísə kú jímə yíd. ⁴⁷ ñkí jús dwô í ñgə kwal wo bəəgú, tíg dwo. Í bul jəla né wo nyíg Faan mé Zembî dí nə ncwaan jús, ntɔ né wo bég nə mísh mwô mēsh bwé bá kə kul wo kuda á kandugəd. ⁴⁸ Cínəng kuda jəəngúd ilúmágé í də də nyúul yí í ádé fudə. Kuda kú námə bwelə jímə. ⁴⁹ Mpugá né kuda í bá wá múúd yēsh məgwām námə nda ca í də wá məgwām ídūw dí né. ⁵⁰ Ca dúsə jɔ sâ. Sâ ñgwúdí, ñkí ca í sósmb, jí í bá nyiŋgə wá dwo məgwām? Bégá námə nda jɔ ca mpédúgá búúd, bí mú ka bə nə ñkul ji mpwogé mpédúgá biméfwó nə biméfwó.»

10

Yésus nə məgwú mə bā

(Mat 19.1-9; Luk 16.18)

¹ Nə ndéé, Yésus nyə á ka wú na, kə shí á Yudéa, Zhurdê farwíny. Buud bwé mú zə áncuncuma zə ñkúndəw cínəng nyédí. A mú ñgə jííguli bwo nda nyə á də sá né. ² Bóól *Ofarizyêŋ bwé á zə kə nyédí, kə bwówulə nyə, bwé ná: «Ye məcəg míshé mə ñgə ci nə muud ji nə ñkul yíl múdá yé bā?» ³ Ntó nyə mú bəsa bwo ná: «Moyîz nyə a báásulə bí né jí?» ⁴ Bwé nə nyə ná: «Moyîz nye nyə á cilə né múúd mə ká cəel yíl múdá yé bā, a yə nyə kálaad məgwú mə bā.» ⁵ Yésus mú ci nə bwo ná: «Moyîz nyə á yə bí cəg dəəngú

9:47 Mat 5.29 9:48 Iza 66.24 9:49 Ləv 2.13 9:50 mpwogé: Luk 2.14; 1Te 5.13; Rom 12.18 10:1 Luk 9.51 10:3 Mat 5.31

nacé lal bí milâm. ⁶ Sâ ηgwúdû, ja Zembî nyə á té isâ byêsh yí, nyə a sá mudúm bá mudá. Ntó nyə á ci nó: ⁷ “Nda mə mə sá bwo ntání ná, mudúm mə bá lúgə sóηgú bá nyəηgú, a kə leedya nə mudá yé, ⁸ bá obá bwé mú bə nyúul ηgwúdû.” Ntó ji ná bwé cúgə ná búúd obá, bwé músə muud ηgwúd. ⁹ Muud nyə ajáláyé nə ka béég sá Zembî mə laad yí.»

¹⁰ Ja bə̀nə̀η *ompwíin bé bwé mə kə wós njów yí, bwé mú kwo jí nyə ná a féélúg bwo lású wə̀ηgú. ¹¹ Ntó wé nyə á ci nə bwo nó: «Ŋkí muud mə yíl múdá yé bə̀, a bá múdá shús í, muud wə̀ηg mə sá mínə̀mb mísh mə múdá nyə ámə yíl yéd. ¹² Tə̀ə mudá, á ká wú bə̀, a nyiηgə kə dúl báád í, a mə sá námə mínə̀mb.»

Yésus mə bəd bwān óntombú məbwə̀
(*Mat 19.13-15; Luk 18.15-17*)

¹³ Bóól búúd bwé á ka zə̀ nə ikúkágə wé Yésus ná a kúnyág nə byo. Nji *ompwíin bwé mú lás nə bwo. ¹⁴ Nda Yésus nyə a dúg ntó ná, nyə a lámusa nə ompwíin bé, nyə nə bwo nó: «Bídúg ikúkágə í zə̀g mádí, kúgá kaambulə̀ nə bwo, nacé Faan mə Zembî dúsə sâ á mbií búúd wáj. ¹⁵ Búbálé, mə jaaw bí ná, muud yêsh nyə amágúlayé Faan mə Zembî məməgulá mə kúkágə yé, muud wə̀ηgú cúgə nə ηkul nyí cínə̀ηg.» ¹⁶ A mú ηkēny bwān bə̀ηgú, ηgə bəd bwo məbwə̀, ηgə yə̀ bwo ocúncə̀sh.

Yésus bá muud byə̀əg
(*Mat 19.16-30; Luk 18.18-30*)

¹⁷ Yésus mú zə̀ cə̀ na. A ηgə kə zhíid, ηgwól múúd mú zə̀ nə kúló, zə̀ kúdwə̀ nyédí shwóg. A mú jí Yésus ná: «Jə̀jə̀ Yíguli, jáyé jə̀ sâ mə sáag nə mə bíig cə̀g á kandə̀gə kandə̀gə yí?» ¹⁸ Yésus mú yida ci nə nyə nó: «Nacé jí wó jów mə ná jə̀jə̀ múúd yí? Kú nə muud jí jə̀ múúd, nji Zembî

nyaméfwó. ¹⁹ Wo mpú dí mæcɛɛ mága? “Wo kú gwú múúd, kú sá mínɔɔmb, kú júwo, kú yə múúd mpwene á sá nyə ampúyé yí, kú shiig múúd, gúmal sóɔngá woó nə nyɔɔngá woó.” ²⁰ Muud éne mú bɛsa nə nyə ná: «Yíguli! Mə ɲgə bɛ mæcɛɛ máni mēsh, tééd íkágád zə kumə múús.» ²¹ Yésus mú dúg nyə nə figá-figá, a mú gwág nyə cey lámúd. Nyə nə né ná: «Í ɲgə ná fúfə wo sâ ɲgwúd. Kaá kusha ísâ byêsh wó jí nə ndí yí, wo yə mímbúmbúwá *mwaanê wɔɔngá, wo ka bá kə bə nə məbii gwôw; ság ntó wo ka zə bɛ mə.» ²² Muud wɔɔng mú shúsula nə mpɛsá má Yésus, a mú ntâg kyey, nəcé nyə á bə nə zhwoɲ məbii.

²³ Yésus mú ciɲ mpwóombú dúg nyádí mákoogá nə ndéé, a mú ci nə *ompwíin bé ná: «A kwowɔlálə nə buud bí nə məbii wá bwé nyíig Faan má Zembî dí eé!» ²⁴ Ompwíin bé bwé mú káam ciyá jɔɔng, Yésus mú nyiɲgə ci nə bwo ná: «Yé bwân bâm! A kwowɔlálə nə muud nyíig Faan má Zembî dí eé! ²⁵ Í yida nywá bə kúná-kúnə nə *shamô nyíig luun lá ndundu dí, ntɔ nə muud á bulya məbii nyíig Faan má Zembî dí.» ²⁶ Nji bwé á gwág ntáni yí, bwé á bul káam, bwé mú ɲgə nyímbula bwámé nə bwámé ná: «Ká zə jí nə ɲkul *dúg cug yé?» ²⁷ Yésus mú kənd mísh bwádí, a mú ci nə bwo ná: «Muud cugé nə ɲkul sá jini jâɲ, nji Zembî; nəcé Zembî nywáá ji nə ɲkul sá sâ jêsh.»

²⁸ Pyêr mú ja lósú, nyə ná: «Ká, dugí! Sə báá sə á má shîn lúgə ísâ byêsh, sə zə bɛ wo.» ²⁹ Yésus mú bɛsa ná: «Búbále, má jaaw bí ná, ɲkí muud mə sá ná, tɔɔ minjów, tɔɔ məshí, tɔɔ omínyɔɲá, tɔɔ okóól, tɔɔ nyɔɔngá, tɔɔ sóɔngá, tɔɔ bwân, a lúgə byo shú dâm, nə shú bwiiɲgúlə Jɔɲɔ Kéél, ³⁰ nyə é nyiɲgə bí ísâ byɔɔng byêsh ija təd té nyə é ɲgə cugə wa shí yí: tɔɔ minjów, tɔɔ məshí, tɔɔ omínyɔɲá nə

10:19 MmN 20.12-16; Mbá 24.14

10:21 Mat 19.21

10:22 Sôm 62.11

10:27 Mat 19.26

10:29 Mat 10.37

okóól, nə nyɔɔŋgû, nə bwân, ija tæd, a bwəma námə nə cúwúlí cínɔŋg, nə ndeé a ka bá kə cugə kandugə kandugə cug í zág yííd. ³¹ Bóól ncúlyá buud bwə tál shwóg wá, bwə bá tɔw mpúsə, bɔɔŋg bwə tál mpúsə wá, bwə bá tɔw shwóg.»

Yésus mǝ jaaw ja álélɛl nə a bá yə, a mú gwûm

(Mat 20.17-19; Luk 18.31-34)

³² Bwə á ka ŋgə bád kə Yurúsəlem, Yésus tál shwóg, ompwíín bé bwə ŋgá bɛ nyə mpúsə, mílâm mí kál bwo gwôw nə ifwaas. Tɔɔ buud bwə á ŋgá bɛ bwo wá, bwə á ŋgə námə beemb. Yésus mú ŋwa *ompwíín wûm nə óbá bé, a wú nə bwo búúíd dí, bánónŋ kə ŋgə kyey koogú, a mú ŋgə jaaw bwo isâ í bá zə s̄y nə nyə yí. ³³ Nyə ná: «Dugá, sé ŋgələ bád kə Yurúsəlem óga; mpugá ná *Mwân mə Múúíd mə zə kə kaanz məbwê mə mílúlúú myâ ofada nə *Oyííguli ó máççééd. Bwə é ççɛlə nyə shwiɣ, bwə mú keenzh nyə məbwê mə íkúl ishúsúíd. ³⁴ Bwə wə bwə bá cágulə nyə, bwə sey nyə məntənd mpwóómbúíd, bwə fyámusə nyə milwónŋ, bwə mú gwú nyə. Nji nyə bá gwûm shwoŋ dí jwôw álélɛl.»

Zə jí fwó múúíd

(Mat 20.20-28)

³⁵ Nə ndeé, Zhâk bá Yuánes, bwân ó Zhébedé, bwə mú zə shísh wə Yésus, zə cɪ nə nyə ná: «Yííguli, sé mə téég wo məbwê, ság sé s̄a sé é jí wo yí.» ³⁶ A músə jí bwo ná: «Bí mə jii nə mə sáág bí jí?» ³⁷ Bwə mú bɛsa ná: «Yág sé wáda nə sé b̄ag ji wo, nyíga mbwê məkóól, nyíga mbwê məncwûm ja wó bá kə ji wódí jiya gúméd yí.» ³⁸ Yésus mú bɛsa ná: «Bí ampúyé s̄a bí ŋgá jii yí. Ye bí bí nə ŋkul ŋgul bálá mə é ŋgul yí, ŋkí nə bí duwan nduwán mə é duwan yí?» ³⁹ Bwə ná: «Haaw. Sé bí nə ŋkul ŋgul.» Yésus nə bwo

ná: «Bálá má zé ηgul yí, bí é ηgul gwo, tɔɔ nduwán má zé duwan yí, bí é duwan námé wo. ⁴⁰ Nji, kóómb á ná bi jíg má nyíga mbwê mæncwûm nyíga mbwê mækóól, má dí jí ná ηkul ηwa wúni cígá, ijya byɔɔηg bísə shú búúd í á bwey kwæmɔsɔw wá.» ⁴¹ Ja bóól *ómpwíín wûm bwé á gwág ntó yí, bwé a gwág Zhâk bá Yuánes bôw. ⁴² Yésus mú jôw bwo, lás ná bwo ná: «Ŋgaá bi má mpú ná buud bwé ηgá wúmá ná jiya tówe shwóg íkûl ishús dí wá bwé ηgə nteηηg ijwûga byán, ofwó búúd bwé ηgá lwóya nji mpêl. ⁴³ Í ajélayé ná bæ ntó bí bân dí. Nyɔɔηg yêsh má céél bæ fwó múúd gwoηηg jín dí yé, yídag sêy ná bóól. ⁴⁴ Nyɔɔηg má céél tôw bí shwóg yé, bég bóólúgá lwaá. ⁴⁵ Sâ jɔɔηgú wá jísá ná *Mwân má Múúd nyæmfwó nyæ a shígé zə ná bwé séyúg ná nyæ. Nyæ á yida zə sêy ná buud, a yána námé cug jé shú ná ncúlyá buud bwé bég ofalí*.»

Yésus má bēny Bartimê mísh

(Mat 20.29-34; Luk 18.35-43)

⁴⁶ Ntó, Yésus bánôη ómpwíín bé bwé mú kə kumə Zheriko. Bwé mú ηgə lə ηgwála wɔɔηgú; buud bwé á ηgə bɛ bwo áncuncuma. ηgwól áncím-ncím nyæ á bæ zhí dí koogá, a ηgə gwáám bwo isâ. Muud wɔɔηgú nyæ á bæ ná jíné ná Bartimê, mwân má Timê. ⁴⁷ Nyæ mú gwág ná Yésus á Nazarêt wé ηgə cə éne. Ntó nyæ mú tééd ηgélə kîm ná: «Yésus, mwân má *Dávid, bwíígúg má ná ηkwonjú.» ⁴⁸ Nji buud bwé mú ηgə ηkáánd ná nyæ. Tɔɔ ntó nyæ mú mpu bân kál gwôw ná: «Yé Mwân má Dávid, bwíígúg má ná ηkwonjú.» ⁴⁹ Yésus mú shigala. Nyæ ná buud ná: «Jówúgá má nyæ.» Bwé músə jôw áncím-ncím. Bwé ná nyæ ná:

10:43 9.35; Mat 23.11; Luk 9.48 10:45 Mat 20.28 * 10:45 Bwé á dū jéna ηkúmba tâη shú ná ηkúmba kwám í bég falí. Tâη nyɔɔηg wé Yésus nyæ a jéna ná cug jé shú búúd bēsh yí.

10:47 Mat 20.30-31

«Səlug lâm shí! Tówúg! A ηgə jôw wo.» ⁵⁰ Muud éne mú wusə kúúd jé koogú. A mú bumb, leel kə wə Yésus. ⁵¹ Yésus mú ci nə nyə ná: «Wó jii ná mə sáág wo ji?» Ancím-ncîm mú bəsa ná: «Ye yígali, ság nə mə kwóg dúgya.» ⁵² Yésus nə nyə ná: «Kaág mpwogé, wo má *dúg cug nəcé búgá gwô.» Cé nə cé, mísh má mú nyiηgə dúgya nyə. A músə bə nyə.

11

Yésus mə nyíi Yurúsəlem

(Mat 21.1-11; Luk 19.28-40; Yuá 12.12-16)

¹ Ja bwə á ηgə shísh kúnə-kúnə nə Yurúsəlem yí, bwə á kə wós ηgəé Betufazhe, *Mbúη wəolivyê dî. Yésus mú lwâm *ómpwíin óbá. ² Nyə nə bwo ná: «Kəgá na dánd á shwóg níid. Í é bə, bí ká námá jé, bí kwey cwə jakáás cəxlá, í njúl ná təw muud kú fwo bwelə kəwa nyə kwonud. Bí ó ciny gwo, zə mə nə gwo. ³ ηkí muud mə jí bí nə nəcé jí bí ηgə ciny gwo yí, bí bəsa nə nyə ná: “Cwámba wə ηgə jii gwo.” Muud wəonjú nyə é leel námá bíd nə bí zəg nə gwo.» ⁴ Ompwíin bwə mú kə, bwə mú kə kwey cwə jakáás cəxlá kúnə-kúnə nə wúl mpumbé, njwónη dí koogú. Bwə mú ciny gwo. ⁵ Bóólúgá búúd bwə á bə cínəηg wá, bwə mú jí bwo ná: «Jí bí ηgə sá ni? Bí má ciny cwə jakáás ni nəcé ji?» ⁶ Bwə músə bəsa mbií Yésus nyə ámə jaaw bwo yí. Buud bəonηg bwə mú bíd nə bwə kəg nə ndî.

⁷ Bwə mú zə Yésus nə cwə jakáás, bwə ηgə yíl mikáándə myán ηgə jəel gwo kwonud. Yésus músə ji gwôw. ⁸ Ncúlyá buud bwə mú ηgə taalə mikáándə myán zhíí nə zhíí, bóól bwə ηgə búgə məmpúnzə má ílíí məkoogú ηgə zə taalə zhíid. ⁹ Shwíínzhá buud bwə á ηgə kə Yésus shwóg wá nə bəonηg bwə á ηgə bə mpásə wá bwə á ηgə wá ηgwa ná:

«Hosána! Gúmá í bég nə nyɔɔŋg ɲgə zə jíná mə Cwám̄ba dí yé. ¹⁰ Gúmá í bég nə ijwúga í ɲgə zə yí, ijwúga i Dâ *Dávid! Hosána joŋ lə gwów dí cwû!»

¹¹ Ja Yésus nyə á kumə Yurúsəlem yí, nyə á kə nyíi *Luŋ mə Zembî, a músə kənd mísh Luŋ dēshud. Nda í á bə mpwó-kugú shí ná, a mú cúwo tóón, nyiŋgə kə nə ompwíín bə wúm nə óbá Betanî.

Yésus mə shwó líí figyê

(Mat 21.18-19)

¹² Mán mæləm, bwə mú wú Betanî. Yésus mú ka gwág zha. ¹³ A mú dúg shug líí *figyê shwóg-shwóg í njúl nə ɲkudá. A mú kə dúg nə ka nyə é kwey mpumá cínəŋg. Nji, ja á mə kə wóós líí dí shí yí, a mú kwey nji ikáá nə ikáá, nəcé í a shígé fwo bə baan lə mpúmá. ¹⁴ A músə ci nə figyê ná: «Muud nyə abúlé ná bá bwele də tɔɔ bumá gwô.» Nyə á ɲgə lás ntó, *ompwíín bə bwə ɲgə gwág.

Yésus mə wíŋg búúd ó míkus Luŋ mə Zembî

(Mat 21.12-17; Luk 19.45-48; Yuá 2.13-16)

¹⁵ Bwə mú nyiŋgə jé Yurúsəlem. Ná ndeé, Yésus mú kə nyíi *Luŋ mə Zembî, a mú kə wíŋg búúd bwə á ɲgə sá mikus cínəŋg wá. A shîn lwág ítáwuli í búúd bwə á ɲgə sá icénd í *mwaanê wá, nə ishíya í bəɔŋg bwə á ɲgə kusha məfaf wá. ¹⁶ A ban nə muud kú ná líína nə mbag Luŋ mə Zembî dí cwû. ¹⁷ A mú ka zə yə bwo njíígúlá, nyə ná: ɲgaá jí cilyá Kálaad Zembî dí ná: «Bwə bá də jôw njów wám ná: “ɲjów məjəgula á ikûl nə ilwoŋ byêsh?” Ká bí bāŋ mə yida sá ná í bég daage líí íjúwâl.»

¹⁸ Milúlúú myá ofada nə *Oyííguli ó mácçɛ bwə mú gwág sóólúgú wəɔŋgá. Bwə mú ɲgə sɔ́ məzhíí ná bwə gwú Yésus, nji bwə á ka ɲgə fúndə nəcé njíígúlá yé á ɲgə bul nyíi buud

mílámúd, buud ηgə bul káam. ¹⁹ Mpwó-kugú shí, Yésus bən̄ɔη *ompwíín bé bwə músə wú ηgwəla.

Njígúlá búgə nə dúlə sá məjəgula

(Mat 21.20-22)

²⁰ Mán məl̄əm, bwə mú nyingə kə ηgwəla, bwə mú dúg líí *figyê, í má shîn shwáás kə jé míkə̀̀lód. ²¹ Pyêr mú zə téduga sâ Yésus nyə ámə sâ yí, a mú ci nə Yésus ná: «*Rabi! dugí! Figyê wó ámə shwó yé má shwáás.» ²² Yésus mú ntâg ci nə bwo ná: «Búgúlagá Zembî! ²³ Búbálé, má jaaw bí ná, ηkí muud má ci nə mbúr̄ ga ná: “Túwúg na, wo kég juwa mân”, a ká bə nə lâm búgá, kú ηgə sá məshwán, í bále s̄ȳ nda nyə ámə ci ná. ²⁴ Gwə wə mə jáaw bí ná, sâ jêsh bí má bá gwáám̄b məjəgula dí yí, bégá nə búgə ná bí má bii, bí dúg í bə námə nda bí ámə gwáám̄b ná. ²⁵ Ja bí tál tútəlí ηgə sá məjəgula yí, ηkí muud má tédugá íwushí ηgwól múúd nyə á wush nə nyə yí, a júúg muud wəɔηḡ. Ságá ntó, Sóóηgú wún jísə gwów yé júúg námə bí nə iwushí bín.» ²⁶ *[Nji, ηkí bí mə bə kú də juu bóól búúd íf, Sóóηgú wún jísə gwów yé kú námə də juu bí nə məb̄ɔw bí mə də sá má.]

ηkul ijwūga mə Yésus í ηgə wú ηgow

(Mat 21.23-27; Luk 20.1-8)

²⁷ Bwə mú zə jé Yurúsəlem. Yésus mú kə ηgə kyey *Lun mə Zembî dí cw̄ú nə ndéé, milúlúú myâ ofada nə *Oyíguli ó məc̄ɛɛ nə ocúmbá buud bwə mú kə nyédí. ²⁸ Bwə mú jí nyə ná: «Nyáyé ηkul wó ηgə sá ísâ íni nə ndí yí? Zə nyə ámə yə wo ηkul ná wo zág ηgə sá byo?» ²⁹ A músə b̄ɛsa nə bwo ná: «Mə zə námə fwo jí bí njígá. Bí mə ká b̄ɛsa, mə mú jaaw bí ηkul mə ηgə sá misóóləgú míga nə ndí yí.

11:23 Mat 17.20; Luk 17.6 11:24 Mat 7.7; Luk 11.9 11:25 Mat 7.1; Luk 6.37 * 11:26 Míl mícilyá mí ayág mí cúgé nə mpánzə ní.

³⁰ Nduwán Yuánes nyə á ηgə duu buud yí, í á bæ nə nyáyé ηkúl? Ye ηkul á gwów wə Zembî, ye ηkul á buud? Bɛsagá mə.» ³¹ Bwə mú téduga ná: «Ŋkí sá mə ci ná “gwów”, nyə e jí sá ná: “Ká nəcé jí bí a shígé *búgula nyə yí?” ³² Sá mə ká mɛɛl ci ná í á bæ ηkul á buud íí, ηkwée sê! Buud bêsh bwə ηgə magulə ná Yuánes nyə á bæ *muud micúndá.» ³³ Bwə mú bɛsa nə Yésus ná: «Sá ampúyé.» Yésus mú ci nə bwo ná: «Mə ajááwé námə bí ηkul mə ηgə sá misóólúgú míga nə ndí yí.»

12

Kanda ósól ó mäsáal ó abúbôw
(*Mat 21.33-46; Luk 20.9-19*)

¹ Nyə á ka zə kənd milúlúú myâ ofada nə *Ŋkume ó mácéɛ nə ocúmbá buud óni kanda. Nyə nə bwo ná: «Ŋgwól múúd nyə a sá fambé *vînyə, wá gwo luηgula dî. A fáag bíí dúlə bá nyáam mpúmá, a lwə cwámbé ísándálé, a mú yə búúd fambé jəηηg mácéd. A músə kə ηjəəndud. ² Fwála lú mómwáágulə dî, nyə á kənd ηgwól sóól mäsáal yé ná a kəg ηwa nyə dé kəw lə mpúmá búúd bwə á lúg nə fambé wá dî. ³ Nji buud bəəηgú, bwə mú yida bii sóól mäsáal wəəηgú, danɣulə nə ndéé nyiηg nyə məbwê məbwê. ⁴ Muud fambé mú nyiηgə kənd ηgwól sóól mäsáal yé. Bwə mú wá nyə fáη lúúd, séémbuli námə nyə nə məlwíy. ⁵ Muud fambé nyə á nyiηgə kənd muud shús. Bwə mú kə gwú nyəη. Nyə mú nyiηgə kənd bóól ηkí bulya, bwə mú námə sá bwo nda bəəηg wə ashúshwóógú: bwə cú búga, bwə gwú búga. ⁶ Muud fambé nyə á ka bæ nə mwân yé nyə á dū bul dū cɛɛl yé. A mú ka zə jəna kənd mwân yé wəəηg búúd bəəηg dî, nyə ηgə téduga ná gúl ja, buud óni bwə é gwəq nyə nə mwán yé. ⁷ Ká, ja búúd bwə á lúg nə fambé wá bwə á dúg mwân éne yí, bwə á ηgə ci bwómé nə bwómé ná: “Dugá!

Muud mə bá lúg nə lúgí óni. Shé gwúgá nyə, shé bāg lúg nə lúgí jé.” ⁸ Bwə mú zə bíí nyə, gwú nyə nə ndéé wusə ncâ fambá.» ⁹ Yésus mú jí milúlúú myâ ofada nə Oŋkumε ó mácεε nə ocúmbá buud óni ná: «Nda bí, bí má dúg nə muud fambá mə bá zə sá jí? Mεε mə dúg nə a bá zə, zə gwú búúú bwə á lúg nə fambá wá, a mú yə búúú óshús fambá jé. ¹⁰ Bì afwóyé bwele lẹ mícilyá mí Kálad Zembî dí ná:

Kwóógú ólwɔye bwə á myaas yí,
dwó wá í má bə kwóógú lú lúmuga*.

¹¹ Cwám̄ba sólúgú yé wé ni.

Jísə *sâ mímbúgú sádí míshúd íí?»

¹² Milúlúú myâ ofada bánôŋ *Oŋkumε ó mácεε nə ocúmbá buud óni bwə mú tééd ŋgálə sɔ məzhií ná bwə bíí nyə, nəcé bwə á mpu ná lésú wán wá Yésus nyə á ŋgə lás kandad ni. Nji, nda bwə á ŋgə fúndə mən̄kúmbə mə búúú ná, bwə mú béégya nə nyə, bwə mú kyey.

Mwaanê tóya má Káázel

(Mat 22.15-22; Luk 20.20-26)

¹³ Bwə mú ka ŋwa bóól *Ofarizyêŋ nə bóól búúú wá gwoonɔg í á d̄u ságusə ijwûga í Herod yí, bwə mú kənd bwo nyádí ná bwə kág bwówulə nyə, ná ka nyə é biil nə iciyá byé. ¹⁴ Ja bwə má jé nyádí yí, bwə má ci nə né ná: «Yíguli! Sə ŋgə mpu ná wo ji búbálé muud. Wo ádé beemb sâ bóól búúú bwə é ci yí, wo kú námə bə nə ifwaas nə mbií múúú wí nə ŋkul t̄w wo míshúd yí. Wo ŋgə jíguli sə cug á Zembî búbálé. Ntó, jaawug s̄ə. Ye mácεε məshé má ŋgə magulə ná sə jónág tóya mə *Káázel, ye má aŋgê nə magulə? Ye sə dúg jéna, ye sə nda d̄u jéna?» ¹⁵ Ká, nyə á bwey mpu kwába jáŋ jɔonɔg, a mú ci nə bwo ná: «Bì mə zə bwówulə mə nəcé

^{12:10} S̄əm 118.22-23 * ^{12:10} kwóógú lú lúmuga: Í á d̄u bə kwóógú bwə á d̄u tééd jil méndəlúú yí, dwó wá bwə á d̄u bɛ ja bwə lám mən̄yung mə njów yí. ^{12:12} 11.18

ji? Zəgá ná mə nə saŋ *danarî†, mə dúgúg.» ¹⁶ Bwə mú zə nyə nə wo. A mú jí bwo ná: «Zə jí nə vɔguli mpwoombú nə jíná bwə á lúlə wa ga?» Bwə nə né ná: «Jísə Káázəl.» ¹⁷ A mú ka ci nə bwo ná: «Yəgá Káázəl isâ í Káázəl, bí yə Zembî isâ í Zembî.» Bwə mú bul káam mpɛsá nyé nyɔɔŋgú.

*Gwûm*úlə búúd bwə bá gwûm yí

(*Mat 22.23-33; Luk 20.27-38*)

¹⁸ *Osadwisyêŋ, buud bwə də ci ná mimbimbə mí ábúle gwûm máshwoŋ dí wá, bwə á ka zə wə Yésus, zə jí nyə ná: ¹⁹ «Yígguli! Moyíz nyə á yə sé cɛɛ ná: “Ŋkí muud mə yə kundú, mínyɔŋgú yé mə jəlá nə shúgula nə kúsə yé, a byág nyɔɔŋgú mə yə yé mpwoŋ buud.” ²⁰ Bóól ómínyɔŋgú bwə á byél wa zaŋgbá, budúm nə budúm. Acúmbá mú bâ múdá, a mú yə kú nə mwân. ²¹ Nyɔɔŋgú nyə á bɛ nə nyə yé, mú bâ kúsə acúmbá nyə á lúgə yí, a mú námə yə kú nə mwân. Mbií ŋgwúd nə álél, ²² nə bóól óntombú bé bēsh, kə jé mwân á məzhúgúlâ. Bēsh, bwə á bâ mudá ŋgwúd wɔɔŋgú, bēsh shîn yə, bwə kú lúgə mwân. Mpúsə wáŋ, mudá wɔɔŋgú mú námə zə yə. ²³ Ja búúd bwə bá gwûm yí, nyáyé mə bá ŋwa mudá? Ŋgaá ná bēsh bwə á shí bə ógwúm bé?»

²⁴ Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Ŋgaá bi mə kwab, nəcé bí ampúyé sâ Káalaad Zembî ŋgə ci yí, bi kú námə mpu mpífə mə Zembî. ²⁵ Ja búúd bwə bá gwûm máshwoŋ dí yí, budúm bwə ábúle ná bâ búdá, budá nda ná kə məbáád. Bwə bá jí nda *wəéŋgəles ó Zembî bwə njúl joŋ dí ná. ²⁶ Kóómb á mimbimbə bálə gwûm máshwoŋ dí, ŋgaá ná Káalaad məcɛɛ mə Moyíz dî, bi mə də lə kúl í ŋgə lwágwələ nda nyə á kwey ŋgwiile ŋkaŋ dí yí. Ŋgaá Zembî nyə á ci nə nyə ná:

† 12:15 danarî: í á bə mwaanê á Rom, bwə á də jóna tóya nə ndî yí, wo je dúg Mat 22.18-21 dî. 12:17 Rom 13.7 12:18

Luk 20.27 12:19 Mbá 25.5-6; Mət 38.8 12:26 MmN 3.2, 6

“Mə ji Zembî mə *Aburaham, Zembî mə *Izaag, Zembî mə *Yákwab.” ²⁷ Ntə ji nə Zembî cugé Zembî mimbimbə, a ji yidá bə Zembî á buud bwá ngá cugə wá. Bí ngə jág bul kwab.»

Cɛɛ í ntɔ məcɛɛ mɛsh yí
(Mat 22.34-40; Luk 10.25-28)

²⁸ Ngwól Yíguli məcɛɛ nyə á ngə gwág nda bwá á ngə jí nyə minjígá ná. Nda nyə á dúg né Yésus ngə mpu bɛsa ná, a mú zə jí nyə ná: «Məcɛɛ mɛshé mɛsh dí, dáyé í tál mól mɛsh shwóg?» ²⁹ Yésus mú bɛsa nə nyə ná: «Cɛɛ í tál mól mɛsh shwóg yí, dí ná:

Gwágúlág, Izurəyê! Zembî wúsú, Cwám̄ba, jísə Zembî nji nyəmɛfwó.

³⁰ Wó jəlá nə cɛel Zembî wô Cwám̄ba nə lâm wô wêsh, nə *shíshim wô wêsh, nə lúú wô wêsh, nə ŋkul nywô nyêsh!»

³¹ Yésus mú nyingə ci ná: «Cɛɛ ábɛê dúsə ná:

Wo cɛel múúd yêsh jísə wo kúná-kúnə yé nda womɛfwó.

Kú nə tɔɔ cɛɛ í ntɔ móni.»

³² Yíguli məcɛɛ ntág nə nyə ná: «Haaw! Wo mə mpu lás! Sâ wó ngə ci yí, jísə tətəlî. Zembî jísə nji ngwúd, kú nə ngwólúgá shús mpúsə nyə. ³³ Muud mə jəlá nə wá lâm yé wêsh wə Zembî, a cɛel nyə nə fəg nyé nyêsh, nə ŋkul nyé nyêsh. A jəlá nə cɛel námə muud jí nyə kúná-kúnə yé nda nyəmɛfwó. Ntə wə jísə mpwogé, cɔ jígálúlə Zembî ocúdu nə sálə nyə mól *mótúnuga mɛsh.» ³⁴ Nda Yésus nyə á dúg né nyə á mpu bɛsa nə nyə ná, a mú ci nə nyə ná: «Í abúlé ná gwaa nə wo ná, wo nyíg Faan mə Zembî dí.» Ná ndéé, tɔɔ muud nyə a shígé ná nyingə jí Yésus njígá.

12:29 Mbá 6.4-5

12:31 Ləv 19.18; Mat 22.39

12:32 Luk 20.39

12:33 1Sa 15.22; Ozê 6.6

12:34 Mat 22.46; Luk 20.40

*Mesî bá Dávid**(Mat 22.41-46; Luk 20.41-44)*

³⁵ Ntó, nda Yésus nyə á ηgə jíígguli buud *Luh má Zembî dí ná, nyə a jí bwo ná: «Wáyé mbií *Oyígguli ó máccεε bí nə ηkul ci ná *Kříst ji Mwân má *Dávid yí? ³⁶ ηgaá *Dávid, nyəméfwó, nə ηkul má ηkέηkέ Shíshim, má ci ná:

Cwám̄ba† nyə á ci nə Cwám̄ba wâm ná:

“Jig shí wa mádí mbwê mən̄cwûm, kə wóós ja mə é culushi mízhízhín̄ myô, wo nyaál myo nə məkuú yí!”

³⁷ Dávid nyəméfwó nyə á jôw *Kříst ná Cwám̄ba. Ká nyə é ka bə Dávid mwân na nt̄udele?» Buud bwé á bə áncuncuma wá bwé á bul gwág məshusug nə lósú yé.

*Yésus mə kéwáíí búud**(Mat 23.1-12; Luk 20.45-47)*

³⁸ Nə ndéé, a mú kə shwóg nə jííggulííə búúd. Nyə nə bwo ná: «Bí ɔ káálúgə nə Oyígguli ó máccεε! Bwé cεel dúlə məçɛla nə ηwəçɛla ηwəçɛla íjud, nə dúlə sɔ ná buud bwé dúg bəda bwo məbədə má gúmá məηkúmbə mə búúd dî. ³⁹ Bwé cεel némá kə də ji n̄jî íj̄iya yâ shwóg ja búsé *məmpáánzə má mínj̄íggulá má *Oyúden dí yí; bwé cεel némá də kə ji n̄jî lúú túwuli dí ja bwé dú kə ídína dí yí. ⁴⁰ Bwé déég míkúsə mí búdá isâ byán̄ byêsh. Bwé n̄ȳηgə də sá ígwaa-gwaa í məjəgula, lwóyálə nə búse ijçç í búúd. Intúgulí byán̄ í bá bə ηkí jág bul nyaan.»

*Yána mə kúsé múdá**(Luk 21.1-4)*

⁴¹ Yésus nyə á ka kə ji nə beendya nə jaadé méyóna mə *Mpáánzə Zembî, a ka ηgə dúg nda búúd bwé á ηgə wá məyóna ná. Ofwó búúd bwé á ηgə wá ηkí bulya. ⁴² N̄jî wúl

^{12:35} Mat 20.30-31 ^{12:36} Mat 22.44 † ^{12:36} Wa, jínó lá Cwám̄ba dásə “Yawé”, mbií í ηgə wú Sôm 110.1 dí yí. ^{12:38} Luk 11.43

^{12:41} 20j 12.10

mbúmbúwá kúsé múdá, í á zə wá isusáj íbá, tâŋ á búbaalé ifáda. ⁴³ Yésus mú jôw *ompwíin bé, nyə nə bwo ná: «Búbálé, mé jaaw bí ná, mbúmbúwá kúsé múdá ni mé wá máyóna cɔ̄ buud bêsh bwə ámə ηgə wá wá. ⁴⁴ Nəcə buud bêsh bwə ámə ηgə wá óni, bwə ámə ηgə ηwa mámpugə mâ byɔɔg dánú. Ká nye, a njúl mbúmbúwá, nyə ámə wá bímbí dêsh nyə ámə bæ nə ndí yí, bímbí dêsh í ámə bæ ná nyə é ηgə cugə nə ndí yí.»

13

Məshíné mə shí
(Mat 24.1-14; Luk 21.5-17)

¹ Nda Yésus nyə á ηgə cúwo wú *Luŋ mə Zembî ná, ηgwól *mpwíin yé mú ci nə né ná: «Yíguli, fwog dúg jɔ̄jɔ̄ mákwóógú mání, nə məma lwɔ̄yá ni!» ² Yésus nyə á ka bɛsa nə né ná: «Nə jɔ̄jɔ̄ mákwóógú nə məma lwɔ̄yá wó dúg ni, tɔ̄ kwóógú ηgwúd í ábúlé nyiŋgə lúg í mbəd na dúlúgá dí gwôw, mēsh mə bá shugula shí.»

³ Yésus mú ka kə *Mbúŋ wóolivyê dí, kə ji shí, ηgə dúg kóómb Luŋ mə Zembî. Pyêr, Zhâk, Yuánes nə André, bənôŋ bwə á bæ bwəmfwó wá, bwə mú ci nə nyə ná ⁴ «Jaawug sê, isâ íni í bá bæ jáyé ja? Jí í bá ka lwágulə sé nə isâ byɔɔŋg í wál bá ηgə zə bwəma yí.» ⁵ Yésus mú ka ci nə bwo ná: «Bí ó bey nə buud bwə bəg shiig bí. ⁶ Nəcə buud ηkí bulya bwə bá də zə nə jíná dām; nyân wóós, nyə ná: “Mə wə *Křst”. Bwə bá kənd zhwog buud jugú. ⁷ Bí mə bá də gwág míláj mí móomb, bí gwáduga ncíndá dɔomb, bí kú bá də kənd mílám gwôw; í bá jii nə isâ íni í bəg. Nji tɛem bæ ntó, í ábúlé fwo bæ məshíné mə shí. ⁸ Gúl lwoŋ í bá lúmbəli nə gúl, dúl faan lúmbəli nə dúl. Shí í bá námə də ntaŋusa bíl

í kúlúd, zha á ifíí mpu í bá bə. Isâ íni byêsh í bá ná bə nji mətээ́dálé má mácey mə byéyí.

⁹ «Bi ó də bey. Bwó bá də kusha nə bí móbwó má osém-bye ó mílósúd, bwó də fyámusə bí milwón *mómpráánzə má mínjígúlá má *Oyúden dî. Bi mə bá də kaad mísh má búúd ó anúnî nə ojwû ó ləom dí ná, bi kэг bwaagulə sâ bí má mpú shú jínə dām yí. ¹⁰ Í fwo tээ́d jii ná bwó cúndəg Jəjə Kээ́l ikúl nə ilwon byêsh dî. ¹¹ Ja bwó bá də kusha nə bí yí, bi kú bá də bwey yágəwo íciyá í kəod. Bi ɔ bá də lás sâ í é bá də jé bí cé jəwəgúd ná bí lásúg yí; nəcé bi dí má bá də lás, í bá də bə ɲkɛɲkɛ Shíshim. ¹² Mínyəwəú má bá kusha nə mínyəwəú yé ná bwó kэг gwú nyə. Sówəgú mə bá kusha nə mwân; bwân bwó lúmbəli nə obyðl, ɲgə gwú bwo. ¹³ Buud bəsh bwó bá mpii bí nəcé jínə dām. Nji, muud mə bá jísəw kə wósós məshínéd yé, a bá cəgə.»

Incwaw í ntug í bá bə

(Mat 24.15-31; Luk 21.20-28; 17.22-23)

¹⁴ «Ja bí má bá dúg əjələɲkúɲkwə má kə ɲwa jiya kúl í búl bə ci yí, muud ɲgə lə cilyá ga yé, kə mpú gwág! Ja bí má bá dúg isâ byəwəg yí, buud bwó bá bə Yudéa wá, bwó bəg fúndə, kə mímbúmbúɲúd! ¹⁵ Muud mə bá bə kwáminú yé kú bá shulə ná a kə ɲjów kə ɲwa sâ. ¹⁶ Nyəwəg mə bá bə fambə yé, kú ná kwo kə kwáádə ná a kə ɲwa kúúd. ¹⁷ ɲkwéε budá bwó bá bə nə məbum, nə bəwəg bwó bá ɲgə nyééɲg bwân mwəw məwəg dí wá! Bwó bá bul ɲkúɲkwəwə. ¹⁸ Jəgəlagá nə Zembî ná isâ íni í kú bá wósós bí ɲkwánúd. ¹⁹ Nəcé *incwaw í ntug í bá bə mwəw məwəg dí mbií í abwélé bə té Zembî nyə á té gwəw nə shí yí. Bíl í ábúlé kwo bə mbií wəwəg. ²⁰ Í á mbə̄m bə Cwámba kú cunal mwəw má

13:9 Mat 10.17-22; Yuá 16.1-4 13:11 Luk 12.11-12 13:12 Msh 7.6;
 Mat 10.35; Luk 12.52-53 13:13 Yuá 15.21; Mbú 13.10 13:14 Dan 9.27
 13:15 Luk 17.31 13:19 Dan 12.1; Mbú 7.14

incwaw í ntug mæwngû, tæw muud kú faam. Nji, a bá cunal mwôw mæwngû shú buud nyæ á féesh né bwé bég bé wá. ²¹ Ntó, ñkí ñgwól múúd mé ci næ bí ná: “Dugá! Mesî ji wa”, ñkí ná: “a jisæ wá”, kúgá *magulæ. ²² Omesî ó mæshiiigâ næ *buud ɔ mícúndæ wâ mæshiiigâ bwé bá dæ wóós. Bwé bá dæ sá *mæshimbá næ *isâ í ntɔ búúd ñkwóŋ yí mbií wúsé né ñkí gúl sâ jí næ ñkul bæ ntó, buud Zembî má bwey féesh wá bwé bæ bów-bôw zhíí. ²³ Bi ó bey! Mæ má bwey jaaw bí isâ byêsh wó ni.

²⁴ «Má jaaw bí ná mwôw mæwngû di, mwôw má incwaw í ntug mæwng mé ká námæ shîn cɔ, jwów í bá shila né ñkwed kú ná kwo faan; ñkwoond kú ná wéeshuli mæŋkenya; ²⁵ wæacén-cénî bwé bá dæ bí shí; isâ byêsh bísé næ mpífé jɔŋ dí yí í bá kúngula. ²⁶ Ja jæwngû, bwé bá ka dúg *Mwân mæ Múúd ñgá cúwo jɔŋud, a zág næ mpífé næ milwané. ²⁷ A bá nti *wæéŋgæles bé bwé zæ sɛɛŋg búúd Zembî nyæ á féesh wá ikóómb ínɔ byêsh, tééd bíl íjumæ í shíd kæ wóós bílúgád.»

Yuug á líí figyê

(Mat 24.32-44; Luk 21.29-33)

²⁸ «Ŋwagá fɛg næ yuug bí má dæ dúg næ líí *figyê yí. Í dæ bæ, ja mpúnzæ nyé í mú ná bud-bud, mæncuug má agúgwáan má ñgá kɔ yí, bí mú mpu né ompú bwé mú kúná-kúnæ. ²⁹ Ntó námæ, ja bí má bá dúg isâ byæwng í ñgá sîy yí, mpugá ná zíyé má *Mwân mæ Múúd í mú kúná-kúnæ, í mú cé máyíndæ mæ nyâ. ³⁰ Búbálé, má jaaw bí ná, kala búúd ga í ábúlé cɔ isâ íni byêsh kú fwo sîy. ³¹ Gwów næ shí í bá cɔ, nji iciyá byâm kú cɔ.

³² «Shú sâ í dúgyá næ jwôw næ wæla isâ byæwng í bá sîy yí, kú næ muud mæ mpû; tæem bæ *wæéŋgæles básá

wá Zembî wá bwé ampúyé; tæem bæ Mwân nyə ampúyé; nji Sóóŋgú wé mé mpû. ³³ Bí ɔ mpú ji ŋkasá! Nəcə bi ampúyé baan dɔɔŋgú. ³⁴ Í bá bæ nda muud mə zé tí ná a ké njɔɔnd dí, a lúgə njów búúd yé, a yə ósóɔl ó măsáal ŋkul ŋgələ sá isâ, nyə nə mbaagulə mbê ná a jíg ŋkasâ. ³⁵ Ntó, jigá ŋkasâ! Bi ampúyé baan amədəí njów mə bá zə yí. A ji nə ŋkul zə mpwó-kugú, tɔɔ tām bulú, ŋkí ná ŋgwúm kúwó ashúshwóógú, tɔɔ mán mə ləm. ³⁶ Sásúlógá ná a zág məseegya, zə kwey bí ígwád. ³⁷ Sâ mə ŋgə jaaw bí ga, jisə shú buud bēsh. Jigá ŋkasá!»

14

Shwushwaga á shwiy mə Yésus

(Mat 26.1-13; Luk 22.1-2; Yuá 11.45-53; 12.1-8)

¹ Ná ndeé, í á lúg mwɔw məbá nə *Páska nə zaŋ bwé á dɔ də ibuléd yâ kú nə *lævur yí í bwómag. Milúlúú myâ ofada nə *Oyíguli ó məcəxə bwé á ŋgə sɔ məzhií nə bwé bii Yésus mákəŋúd, bwé gwú nyə. ² Nəcə bwé á ŋgə nyimbəla ná: «Shé ajáláyé nə bíí nyə baan lú zāŋ, ŋkwanǵá buud bwé á bá sá ícucu.»

³ Yésus nyə á ka bæ Betanî Shímun á zúzaamó dí njów. ŋgwól múdá mbíd fúfuundú *alubátrə* mú shísh wé Yésus. Fúfuundú jɔɔŋg í á bæ lwándúlá nə labínda álal-kus. Bwé dɔ sá labínda jɔɔŋgú nə mikɔɔlɔ mí nâr†. Ná ndeé, bwé ŋgə də, mudá wɔɔŋgú mú búgə fúfuundú lúú, shwu Yésus labínda lúúd.

⁴ Bóólúgá búúd bwé á bæ cínəŋg wá, bwé mú gwág bɔw, bwé mú ŋgə lás mpádúgá nyáŋ ná: «Wúga mbií yúúdúgú wé jí? ⁵ Í mbəm jəla ná bwé kusha labínda ni odanarî mitəd

13:33 14.42 13:34 Mat 25.14-15; Luk 19.12-13 14:1 11.18 14:3
Luk 7.37-38 * 14:3 alubátrə: Nyə á bæ dúl váál kwóógú, bwé
á dɔ mə ifúfuundú í bwíl nə ndí yí. † 14:3 nâr: Kɔɔlɔ wɔɔŋg
í dɔ mpə námə nda ntəŋga.

milóol, bwé kwíínd mímbúmbúwá nə ndí.» Bwé mú bul jum múdá wəŋgû. ⁶ Yésus mú ci nə bwo ná: «Bídúgá nyə né shɛɛ! Jí bí ŋgə lúg nyə lâm ntúni yí? A mé sá mə jəjə sóólúgú. ⁷ Binðŋ mímbúmbúwá bí njul jwôw dêsh, bí bí nə ŋkul sá bwo mənywa ja jêsh bí mə cɛɛl yí. Nji sánðŋ bí sé ábúlé ji mwôw mêsh. ⁸ Mudá éga mə sá bímbí nyə ámə kwag yí. Nyə mə bwey gwáágulə mə labínda nyúúlúd, shú mэдulya mâm. ⁹ Búbálé, mə jaaw bí ná, kúl jêsh bwé bá cúndə Jəjə Kéel ga shí nyêsh dí yí, bwé bá námə də jaaw sâ múdá éga mə sá mə yí, buud də téduga nyə.»

*Yúdas mə kusha nə Yésus
(Mat 26.14-16; Luk 22.3-6)*

¹⁰ Ná ndeé, Yúdas Iskariyôt, ŋgwól múúd á gwoong *ómpwíin wúm nə óbá, músə kə dúgya nə milúlúú myâ ofada ná a ké kusha bwo nə Yésus. ¹¹ Nda bwé á gwág ntó ná, bwé mú gwág nywa. Bwé mú kaag ná bwé é yə nyə *mwaanê. Yúdas músə zə sɔ́ fwámé fwála á jí nə ŋkul sá ná bwé bíig Yésus yí.

*Yésus bənðŋ ompwíin bé bwé sá Páska
(Mat 26.17-29; Luk 22.7-20; Yuá 13.21-30)*

¹² Jwôw lú *Páska *Oyúden í á ka jê. Jwôw dəŋgú wə bwé á də cígə ncwəmbɛ Páska, í njúl námə jwôw á shúshwóógú á zaŋ ibuléd yâ kú nə *ləvur yí. Ntó wə *ómpwíin ó Yésus bwé á zə jí nyə ná: «Jáyé kúl wó cɛ́ɛl ná sé kág kwísha wo dína Páska yí?» ¹³ Yésus mú lwâm ompwíin bé óbá, nyə nə bwo ná: «Kəgá ŋgwóla! Bí é bwəma nə ŋgwól múúd, a ŋgə ŋkêny káágə məjúwó. Bí ó bɛ nyə! ¹⁴ Njów nyə é kə nyii yí, bí ci nə amədə njów ná Yííguli mə ci nə wo lwóg sé kúl bənðŋ ompwíin bé bwé é də dína Páska yí. ¹⁵ Nyə e lwágulə bí fúm ánúní njów á gwówúd, í njúl kwambulá. Cínəŋg wə bí é kwísha shé zaŋ

Páska yé.» ¹⁶ Ompwíín bwé mú kə jé ηgwála, kə kwey ísá byêsh mbií nyə á jaaw bwo yí. Bwé mú shîn kwísha dína Páska.

¹⁷ Ja kugú í a bii shí yí, bônôη *buud ɔ lwámá bé wúm nə óbá bwé mú jê. ¹⁸ Ntó, bwé ηgə də, Yésus mú ci nə bwo ná: «Búbálé, mó jaaw bí ná, ηgwól múúd á na bídí, shénóη ηgə də wa yé, nyə é kusha nə mə.» ¹⁹ Ompwíín bwé mú gwág sâ jɔɔηgú cey lámúd, bwé mú ηgə jí nyə ηgwúd ηgwúd ná: «Ye jísə mə?» ²⁰ Nyə mú bɛsa nə bwo ná: «Jísə ηgwúd á bí buud wúm nə óbá, nyɔɔηg sáná ηgə juwo məbwə shúyá ηgwúd dí yé. ²¹ *Mwân mə Múúd nywáá, nyə é kə nómá nda jísə bwey bə cilyá shú dé dí ná. Nji məntáguła nə múúd mə kéénzh nyə yé; í á yida nywá bul jəla nə muud wɔɔηgú kú byél.»

²² Bwé ηgə də ntúni, Yésus mú ηwa bələd, yə Zembí cúncésh ná ndéé, a mú fêy bələd, yə ómpwíín bé. Nyə nə bwo ná: «Ŋwagá, bi dóg. Nyúul nyâm wə ga.» ²³ Mpəsə na, nyə mú ηwa bálá wáan, yə Zembí akíba, nyə mú kala bwo. Bêsh bwé mú ηgul. ²⁴ Nyə mú ci nə bwo ná: «Məcií mām wə məni, məcií m̄ sɔ, mə zə shwiy shí, zə cé búúd ηkí bulya má. ²⁵ Búbálé, mó jaaw bí ná, mə abúlé ná kwo ηgul wáan ni, kə wóós ja mə bá ηgul ncuncumbə Faan mə Zembí dí yí.»

Pyêr nyə é kílya Yésus

(Mat 26.30-35; Luk 22.33-34; Yuá 13.37-38)

²⁶ Bwé mú ka sey Zembí isusa i gúmá ná ndéé bwé músə kyey kə *Mbán wəolivyê dî. ²⁷ Yésus mú ci nə bwo ná: «Bi e lánɣawo búgád nəcé mə. Sâ jɔɔηgú wə jísə cilyá Kálaad Zembí dí yí ná: “Mə é nyífə mbaagulə itəw, incwəmbə í sɔɔnz í mú shîn ciima.” ²⁸ Nji, ja mə bá gwúm yí, mə bá

14:17 Yuá 13.2, 21-30 14:18 Sôm 41.10 14:23 1Kr 10.16 14:24
 Mat 26.28 14:26 Luk 22.39; Yuá 18.1 14:27 Zak 13.7; Mak 14.50-52; Yuá
 16.32 14:28 16.7

tééd kə Galilê, bí kə bá kwey mə nûŋ.»²⁹ Pyêr mú ci nə né ná: «Tɛɛm bæ ná bóólúgá bêsh bwá lánɣawo búgád nəcɛ wo, mɛɛ mə abúlɛ bwɛlɛ lánɣawo.»³⁰ Ntó wá Yésus mú ci nə né ná: «Búbálɛ, má jaaw wo ná, wo e kífya mə ija ílól búlú gaád, ŋgwúm kúwó kú fwo kwáág ja ábɛê.»³¹ Pyêr mú nyingə kə shwóg, mpu báásulə ná: «Tɛɛm bæ ná í wóós ná shwá yág shwiy ŋgwúdû, mə kú bwɛlɛ kífya wo». Bóól *ómpwíín bêsh bwá mú námá ŋgə ci ntó.

Yésus má jəgula nə Zembî Getsemane

(Mat 26.36-46; Luk 22.39-46)

³² Ná ndéé, Yésus bə́nđŋ *ompwíín bé bwá músə kumə kúl bwá dɛ jŋw ná Getsemane yí. A mú ci nə bwo ná: «Jigá wa shí, té má ká sá májəgula yí.»³³ A músə jŋw Pyêr, nə Zhâk, nə Yuánes, bə́nđŋ bwá mú kə kóómb shús. Yésus mú ŋgə bə kú ná gwáduga lám né sheɛ, mbəəm í ŋgə shwiy nyə nyúúlúd.³⁴ Nyə nə bwo ná: «Lâm wúsə mə nə məcɛy ki mə é yə. Jigá ŋkasá wa shí.»³⁵ A mú ŋwá shísh shwóg, kə wusə nyúúl shí mbúmbudî. A mú jəgula nə Zembî nə, ŋkí jí nə ŋkul bə ntó, a kəndug nyə baan lú məcɛy nə ífwaas ni shwóg-shwóg.³⁶ Nyə ná: «Abba! Pupa! Sâ í ádé káád wo. Yílúg mə bálá məcɛy ga! Tɛɛm bæ ntó, í kú bə nda má céél ná, nji nda wó céél ná!»³⁷ Nyə mú wəol shí, zə kwey ompwíín bé ólól ígwád. Nyə nə Pyêr ná: «Shímun! Wo ŋgə bále kə gwád íí? Wo cugé nə ŋkul ji ŋkasá tɔɔ nji wəla ŋgwúdû?»³⁸ Jigá ŋkasá, jəgula nə Zembî, bi bəg kú biil mábwábúlánúd. Lâm wúsə nə yéesh mə kyéy jɔ kuú njəənd; nji nyúul í cugé nə ŋkul kwag kuú njəənd wəəŋg.»³⁹ A mú nyingə shísh shwóg, kə nyingə jəgula nə Zembî, mbií nyə ámə fwo jəgula yí.⁴⁰ A músə nyingə zə ómpwíín bé dí, zə námá nyingə kwey bwo ígwád nəcɛ mísh má á ŋgə

ntámb bwo, bwé kú ná mpu sâ bwé bí nə ɲkul jaaw nyə yí.
⁴¹ Ja álél nyə á nyiŋgə zə yí, nyə á ci nə bwo ná: «Ja gaád, mpugá kə gwád, bí woga! Í má shîn. Baan í má jê. Bwé zə kɛɛnzh *Mwân mə Múúd məbwê mə ósól ó məbôw dî.
⁴² Tówúgá, sə kyéyug. Muud mə kusha nə mə ó zág yé.»

Bwé bii Yésus

(Mat 26.47-68; Luk 22.47-55, 63-71; Yuá 18.2-24)

⁴³ Yésus ɲgə ná lás ntúni, seegya ná, Yúdas nyə á bə námə gwoonɲ *ómpwíin wúm nə óbá dí yé mú cúwo, a ɲgə zə nə məma kında búúd, bwó nə ikafwele nə məbúlə. Milúlúú myâ ofada, nə *Oyíguli ó məcɛɛ, nə ocúmbá buud wâ lɔɔm wə bwé á nti bwo. ⁴⁴ Yúdas, muud nyə á kusha nə nyə yé, nyə a bwey kwambələ nə buud óni ná: «Muud mə é kə fúlal, sə sɔnya mímpu yé, nyə wə éne, bi ó bií nyə, bi ɔ ké né nyə kú wúya.» ⁴⁵ Námə nji Yúdas nyə á cúwo yí, nyə a cɔ kə nji wə Yésus, nyə nə né ná: «*Rabi!» A mú fúlal nyə. ⁴⁶ Buud óni bwé mú ntâg kɔ Yésus, bwé mú bií nyə. ⁴⁷ Nji, ɲgwól múúd gwoonɲ mə Yésus mə wéem kafwele jé, taad ɲgwól sóol məsáal mə Ajəláci á ofada, í mú sámɓ nyə lwê. ⁴⁸ Ná ndéé, Yésus mú zə ci nə buud óni ná: «Bí ɲgə zə nə ikafwele nə məbúlə zələ bií mə, mə jisə zhilɲgaanó? ⁴⁹ ɲgaá nə shé á dɛ bə jwôw dêsh kúl ɲgwúd, mə ɲgə jíínguli buud *Luɲ mə Zembî dî, bi kú séémb məbwê ná bi mə bií mə. Nji bi mə bií mə ja gaád, shú ná sâ jí cilyá Kálaad Zembî dí yí í bwémag.» ⁵⁰ Ompwíin bêsh bwé mú myaas nyə, bwé shîn fúndə. ⁵¹ Wúl shwanzé í á ɲgə bɛ nyə mpúsə, í njúl nji nə *sanda nyúúlúd. Nda bwé á ɲwá námə bií nyə ná, ⁵² a mú bíd sanda yé, túb shushwáás.

⁵³ Bwé mú kə nə Yésus wə Ajəláci á ofada. Milúlúú myâ ofada, nə ocúmbá buud nə *Oyíguli ó məcɛɛ, bêsh bwé mú

kə sɛɛŋgɔ cínɔŋg. ⁵⁴ Pyêr nyɛ nyə á ɲgə bɛ bwo shwóg-shwóg ná ndéé kə wóós nûŋ luŋ. A mú kə ji shí, bə̀nɔ̀ŋ bíl ífulísh, ɲgə gwáalə kuda.

⁵⁵ Té ni, milúlúú myâ ofada, bə̀nɔ̀ŋ *Gwoonɲ ósémbye ó milású wâ Zembî jêsh bwə́ á ɲgə sɔ́ ɲjagə́ bwə́ jéég nyə́ ná ndéé bwə́ gwú nyə́ nə ndí yí. Nji, bwə́ á shígé kwey. ⁵⁶ Ncúlyá buud bwə́ á ɲgə́ búgə́ nyə́ milású, ɲji isâ bwə́ á ɲgə́ ci yí í kú ɲgə́ bwə́ma. ⁵⁷ Ntó, bóól búúú bwə́ mú tōw otátəlí, zə́ búgə́ nyə́ ná: ⁵⁸ «Sə́ á gwág a ɲgə́ ci ná, nyə́ e búgə́ *Mpáanzə́ Zembî búúú bwə́ á lwɔ́ nə məbwə́ ga. Ná ndéé, nyə́ é shumə́ Mpáanzə́ íshús ɲji mwów málóol, nyâŋ í kú bə́ nə məbwə́ mə́ búúú wə́ mə́ shúmə.» ⁵⁹ Nji bwə́ á tɛem ci ntó, milású myán mí á shígé bwə́ma.

⁶⁰ Ntó, Ajəláci á ofada mú tōw tətəlí mísh mə́ buud ónííd, a mú jí Yésus ná: «Wo abɛ́sáyé búúú óga sâ bwə́ ɲgə́ bwaagulə wo ni?» Yésus ɲjúl ɲji kúl-kúl, kú bɛ́sa tɔ́ sâ. ⁶¹ Ntó, Ajəláci mú nyiŋgə́ jí nyə́ ná: «Ye wo ji *Kríst, *Mwân mə́ Zembî sə́ ɲgə́ gúmal yé?» ⁶² Yésus músə́ bɛ́sa nə nyə́ ná: «Mə́ jisə́ nyə́. Ntó, bi é dúg *Mwân mə́ Múúú ɲjúl shí mbwə́ mə́ncwúm mə́ Zembî á ɲkul nyêsh dí, bi mə́ bá námə́ dúg nyə́, a ɲgə́ zə́ míŋkúdúd.»

⁶³ Ajəláci músə́ nyaa míkáándə́, nyə́ ná: «Jí shé mə́ kwo sɔ́ owúshined yí? ⁶⁴ Biméfwó bi mə́ gwág nda á mə́ *lás nə Zembî bwaasúlə mpu ná. Bi mə́ dúg nə́ ji?» Bêsh bwə́ mú sámɓ ná á jə́lá nə́ yə́. ⁶⁵ Ná ndéé, bóólúgá búúú wâ cínɔŋg bwə́ mú tééd ɲgələ́ sey nyə́ mə́ntənd mpwóómbúd, bwə́ cɛ́ɛlə́ nyə́ sâ míshúd, ɲgə́ wá nyə́ ikúda, bwə́ ɲgə́ ci nə́ nyə́ ná: «Lwóg nə́ wo ji *muud micúndə́, jaawug sə́ muud nyə́ ámə́ yíd wo yé.» Ífulísh í mú ɲgə́ tí nyə́ mə́mpóónz.

14:56 Sôm 35.11 14:58 15.29; Mat 26.61 14:61 Yésus ɲjúl ɲji kúl-kúl: Iza 53.7; Mak 15.3-5 Mwân mə́ Zembî: 15.39 14:62 Dan 7.13; Mat 22.44; 24.30; Mak 13.26; Luk 21.27 14:63 Mat 26.65 14:65 Iza 50.6; 53.5; Luk 7.16

Pyêr mæ kíflyá Yésus

(*Mat 26.69-75; Luk 22.56-62; Yuá 18.25-27*)

⁶⁶Pyêr njúl na shí, mbaadé di, seegya ná ηgwól múdá má ðu sêy wá Ajəláci á ofada mú wóós. ⁶⁷Nyæ mú yag Pyêr ηgá gwáalæ kuda, nyæ dúg nyæ ná figá-figá. Nyæ næ né ná: «Wo éga! Wo á bæ námé gwoonη má Yésus muud á Nazarêt ði.» ⁶⁸Pyêr mú kíflya nyæ, nyæ ná: «Mæ ampúyé, mæ agwágé sâ gwáméfwó wó ηgá cœl ci yí.» Ntó, nyæ mú wú cínonη, cúwo tóón, kæ fúm í á bæ mbê dí koogú yí, ηgwúm kúwó mú kwáág. ⁶⁹Mudá woonη mú nyinηæ dúg Pyêr cínonηá, nyæ næ buud bwá á bæ nyádí koogú wá ná: «Muud éga jisæ muud á gwoonη jáη.» ⁷⁰Pyêr mú nyinηæ kíflya. Kú bwey ná, buud bwá á bæ cínonη wá, bwá mú nyinηæ ci næ Pyêr ná: «Jisæ búbálé ná wo jisæ muud á gwoonη jáη, næcé wo jisæ námé múúd á Galilé.» ⁷¹Pyêr mú kíflya nyæ næ mæma ηkaaná, nyæ ná: «Ŋkí má bwiinη ijóó, ηkwaal næ mæ. Mæ ampúyé múúd bí ηgá ci éne.» ⁷²Cé næ cé, ηgwúm kúwó mú kwáág ja ábeê. Pyêr mú téduga sâ Yésus nyæ á fwo ci nyæ yí ná: «Ŋgwúm kúwó kú fwo kwáág ja ábeê, wo e kíflya mæ ija ílól.» A mú cwíil næ yâ.

15

Yésus tæl kœdæd wá Pilât

(*Mat 27.1-2, 11-31; Luk 23.1-5, 13-25; Yuá 18.28-19.16*)

¹Mán mælêm, ná námé mpúmán mpúmán, milúlúú myâ ofada, næ ocúmbá buud wâ loom, næ *Oyínguli ó mæcœx næ *Gwoonη ósémye ó mílésú wâ Zembí bwá mú seenηya ná bwá zé sámbye lésú má Yésus. Bwá mú wóólæ Yésus mærkæda, kæ cwámbulæ Pilât. ²Ntó Pilât mú jí nyæ ná: «Ye wo jisæ Njwú *Oyúden?» Yésus mú bæsa næ nyæ ná: «Wo má ci óni.» ³Milúlúú myâ ofada mí mú ηgæ bul búgæ Yésus lésú. ⁴Pilât mú nyinηæ jí nyæ ná: «Fwog dúg bímbí mílésú

bwé ηgə búgə wo myá. Né wo abésáyé?» ⁵ Yésus kú bęsa tao ciyá. Pilát mú káam.

⁶ Pilát nyə á du bə né, ja jêsh zâη nyísə yí, a bíd mbwug ηgwûd, wəηg ləəm í ámə gwáám bə nyə yí. ⁷ Í á ka bə, ηgwól múúd nə jínə né Barábas bənêη bóól búúd bwé á sá né buud bwé sáág miηgáádé nə ijuwû, bwé gwú múúd cínəηg, bwé mú ka kə mímbwugud. ⁸ Ntó, áncuncuma buud mú bád mbúnj í du kə mpáánzə milósú yí, kə jí Pilát né nyə sáág bwo sâ nyə du bwey sá nə ηkəndí yí. ⁹ Pilát mú jí bwo né: «Ye bi mə jii né mə bídúg bí Njuwû Oyúden?» ¹⁰ Nyə á ci ntó nəcé nyə á bwey mpu né milúlúú myâ ofada mí ηgə kusha nə Yésus zhíηúd. ¹¹ Ja Pilát mə jí bwo ntáni yí, milúlúú myâ ofada mí mə shwúguli ləəm nə Pilát bídúg Barábas. ¹² Pilát mú kwo jí bwo né: «Ká mə sáág nyəηg bí ηgə jêw nə Njuwû Oyúden yé ntudélê?» ¹³ Bwé mú nyíηgə kîm gwów-gwêw né: «Bwambuləg nyə kwolós dî!» ¹⁴ Pilát mú jí ná: «Dáyé bêw á mə sá yí?» Bwé mú kwo kîm gwów né: «Bwambuləg nyə kwolós dî!» ¹⁵ Nda Pilát nyə á ceeł cweel ləəm mpimbə né, nyə mú bíd bwo Barábas. Nyə lwâm búúd né bwé fyámúsəg Yésus milwónj. Nyə mú yə bwo Yésus né bwé kəg bwambulə nyə kwolós dî.

¹⁶ Ozimbi bwé mú kə nə Yésus luη mə Pilát dí cwû. Bwé mú seηg ózimbi bēsh cínəηg. ¹⁷ Bwé mú bwééd nyə káándə ícî atítîi. Bwé ηwa kwoolú íbiin-bíin, lwə *tûm gúmá, jil nyə lúúd. ¹⁸ Bwé mú ηgə bəda nyə məbədə mə cóógú né: «Yé Njuwû Oyúden, sə ηgə báág nə wo.» ¹⁹ Bwé mú nyífə nyə mbwu lúúd, sey nyə məntənd, bwé ηgə kúd məbwónj shí nyədí mpwóombúnd nda bwé ηgə yə nyə gúmá. ²⁰ Ja bwé mə shîn cágələ nyə ntáni yí, bwé mú yíl nyə káándə ícî atítîi, bwééd nyə mikáándə myé, bwé mú kə nə nyə, kələ bwambulə nyə kwolós dî.

15:9 Mat 27.11

15:11 Mis 3.13-14

15:15 10.34

15:17 Luk 23.11

15:18 Mat 27.11

15:19 14.65

Bwé bwambulə Yésus kwolós dí
(Mat 27.32-44; Luk 23.26-43; Yuá 19.16-24)

²¹ Bwé ηγέ kə ntúni, bwé mú bwəma nə ηgwól múúd ηγέ wú ífambá, Shímun, muud á Sirên, sóóηγú má Aləguzán-drə bá Rúfus. Bwé mú yímbəli nyə ná nyə ηkényug Yésus kwolós. ²² Bwé mú ηγə kə nə Yésus kə jé kúl bwé də jôw ná Golgota yí. Jíná dɔɔηg í kə ná «kúl á bwundú lúu».

²³ Bwé mú ηwá yə nyə wáan fúlá nə mîr* ná a ηgúləg, a mú ban. ²⁴ Bwé mú bwambulə nyə kwolós dí, bwé mú wusə mpaambé ná bwé kawula míkáándá myé, muud yêsh á gwoonηg ján bə nə kəw. ²⁵ Bwé á bwambulə nyə kwolós dí, jwôw í mú məbaan ibuu mâ mpámán mpámán. ²⁶ Bwé á cilə cwoomb bwé á gwú nyə nə ndí yí nyádí kwolós di ná «Njwú *Oyúden wé éga». ²⁷ Bwé á bwambulə nyə kwolós dí, bəndəη izhiləηgaanə íbá, jíga jé kwolós dí Yésus dí mbwə məncwúm, jíga jéd nyádí mbwə məkóól. ²⁸ †[Micilyá mí Kálaad Zembî mí á bwəma ná: «Bwé á lə nyə gwoonηg izhiləηgaanəd.»]

²⁹ Buud bwé mú ηγə lə cínəηg, bwé ηγέ lwîy nyə, bwé ηγέ sagusə milúu nə məzhwámá. Bwé nə né ná: «Né wo wé éga! Wo muud ji nə ηkul búgə *Mpáanzə Zembî ná ndéé wo kwo sá nji mwów málóól shumələ nyúl yé, ³⁰ cugug woméfwó, shuləg, wú kwolós nííd». ³¹ Milúlúú myâ ofada nə *Oyígəli ó məcççə bwé mú námə ηγə cágələ nyə, bwé ηγέ ci bwámé nə bwámé ná: «Nyə á də cug buud oshús, nji a káád cugələ nyáméfwó. ³² Yé *Křîst Njwú-buud á *Izurəyêl! shuləg shí kíkídíga, sə dágúg ná, sə ka *búgəla

15:21 Rom 16.13 * 15:23 mîr: Nyə á bə móól məkúl mə líí bwé á də sá bóól ólabínda nə míl mímyudú nə ndí yí. Wo é kwey féél-féélí yé ηkəw á oféél-féélí ó íciyá dí. 15:24 Sòm 22.19

15:26 Mat 27.11 15:27 Iza 53.12 † 15:28 Míl micilyá mí ayág mí cugé nə iciyá íni. 15:29 Sòm 22.8; 109.25 15:29 14.58 15:32 Mat 27.11

wo». Τεεμ bæ búúd bánónη bwá á bæ íkwolós dí wá, bwá á ηγə námé lwîy nyə.

Shwiy mə Yésus

(Mat 27.45-56; Luk 23.44-49; Yuá 19.28-30)

³³ Yídúgú í á ka shila shí nyêsh né ηkwed, tééd tólóg dí kə wóós məwəla məlól mâ mpwó-kugú. ³⁴ Məwəla məlól dí, Yésus músə kîm nə ηkulû ná: «Eli, Eli, lemá sabakutáni?» Ntó mé ké ná: «Zembî waam, Zembî waam, wó myaas mə ná ji?» ³⁵ Ja bóól búúd bwá á bæ cínəηg wá bwá á gwág ntó yí, bwá ná: «Gwágá, a ηγə jôw Eli.» ³⁶ ηgwól múúd mú tí kúál, kə ηwa eponzh, juwo məlwəg mə ábibyenzhú dí, a fəen shwóg lú lííd. A mú kənd né Yésus ηgúləg. Nyə ná: «Bwándúgá! shé fwógá ná dúg jîni, ηkí Eli nyə é zə shul nyə shí.» ³⁷ Yésus mú ntəg kîm nə ηkulû, a mú jímal. ³⁸ Seegya né məmá *sanda í á də kaləwo *Mpáánzə Zembî yí í mú seel tútám né cáη wú gwôw wóós shí. ³⁹ Lúlúú ízimbi í á bæ Yésus dí shwóg yí mú dúg mbií Yésus nyə á jímal yí, nyə ná: «Búbələ, muud éga nyə á bæ *Mwân mə Zembî.» ⁴⁰ Bóólúgá búdá bwá á bæ cínəηg bwá təl shwóg-shwóg ka də dúg. Mariya á Magudála, nə Mariya nyəəηgú mə Yózēs bá Zhâk á ntombú, zə keel Salúma, bwá á bæ gwoəηg búdá jəəηg dí. ⁴¹ Budá bəəηgú bwá á də sêy nə Yésus ja nyə á bæ Galilê yí. Bóólúgá búdá ηkí bulya bánónη bwá á bád zə Yurúsəlem wá, bwá á bæ námé cínəηg.

Bwá ké dəl Yésus

(Mat 27.57-61; Luk 23.50-56; Yuá 19.38-42)

⁴²⁻⁴³ ηgwól múúd nə jínə né Yóseb, muud á Arimatê, nyə á bæ námé gwoəηg mílúlúú myâ ləəm dí. Nyə á də bwánd Faan mə Zembî. Jwôw dəəηgú, kugú í mú ηγə bii shí, baan

bwá ðu kwísha ísâ yâ Sábaad[‡] yí, Yóseb wəŋgê mú kə nə injkán wá Pilât, kə gwáamb mbimbə mə Yésus.

⁴⁴ Nji Pilât nyə á gwág nó Yésus má leelú yə yí, a mú bul bî. A mú jôw lúlúú ízimbi, zə wámbulə ŋkí Yésus má ŋwá bwey yə. ⁴⁵ Ja á má shîn gwág mpɛsá má lúlúú ízimbi yí, a mú magulə nə Yóseb kég ŋwa mbimbə. ⁴⁶ Yóseb mú kə kusə ndómbó áfufumá, nyə kə shul mbimbə shí, wólə wo ndómbó wəŋgú, kə ðul shwôŋ ðí. Bwá á lúmə shwoŋ nyəŋgú fifim mákwóógú. A mú bíŋgal məma kwóógú, juwal shwoŋ. ⁴⁷ Mariya á Magudála bá Mariya nyəŋgú mə Zhâk, bwá mú ŋgə mpu dúg kúl bwá á ðul nyə yí.

16

Yésus má gwôm

(Mat 28.1-8; Luk 24.1-11; Yuá 20.1-2)

¹ Ja Sábaad má shîn yí, mpwó-kugú shí, Mariya á Magudála, nə Salúma, nə Mariya nyəŋgú má Zhâk, bwá mú kə kusə ólabínda nə bwá bá kə gwáágulə mbimbə mə Yésus. ² Nə ndeé, jwôw shwénde má ðú tééd yí, bwá mú kə wóós shwoŋ dí ná námé mpúmán mpúmán, lúú jwôw í ŋgə kúnəw cwíil. ³ Bwá mú ŋgə jî bwámé nə bwámé ná: «Zá nyə é kə bíŋgal shé kwóógú dúsá shwoŋ dí yí?» ⁴ Bwá ka bân mísh, bwá mú dúg məma kwóógú ni í mbwúg koogú. ⁵ Bwá mú nyíi shwoŋ dí, kə kwey wúl shwanzé í njúl njínjilí, kóómb á mbwê mənəcwôm, nyə nə mikáándé mí áfufumá. Bwá mú bul gwág ifwaas. ⁶ Shwanzé ni mú ci nə bwo ná: «Kúgá fúndə! Bí ŋgə sɔ́ Yésus, muud á Nazarêt bwá á bwambulə kwolós dí yé! A cúgé wa, a má gwôm. Dugá kúl bwá á bwíŋg nyə yí. ⁷ Nə ndeé, leelugá kə, kə jaaw

[‡] 15:42-43 Jwôw lu Sábaad í á ðu bə, tééd mpwó-kugú shí á jwôw lú fláadê, kə jé kugú á súsaađê. Oyúden bwá á shígé ðu sêy jwôw ðəŋgú. 16:6 8.31 16:7 14.28; Luk 24.34

*ómpwíín bé nə Pyêr nə a mə kə shwóg, kə bwánd bí Galilê. Nûñ wə bínóñ bí é dúgya yé, námə nda nyə á bwiñg bí ná.»
⁸ Ntó, bwə mú wəenzh wú shwoñ dí bwə ñgə lilya, milám kú bə nə shεε; í mú sá nə bwə nda jaaw təə muud.

Yésus mə lwóyá nyúul

⁹ *[Yésus nyə á gwûm mpúmán mpúmán a jwôw lú shwénde. Nyə á ka tééd lwóya nyúul wə Maríya á Magudála, mudá nyə á yîl məjamb zañgbá yé. ¹⁰ Mudá wəñgû mú kə jaaw buud ó gwoong ɔ Yésus sâ jəñgû, nəcé bwə á bə nə məcey mílámúd, bwə ka ñgə jii. ¹¹ A mú ka jaaw bwo nə Yésus mə gwûm, nyə shí námə dúg nyə nə mísh mé. Nji, nyə á tεem jaaw bwo ntó, bwə á shígé magulə.

¹² Mpúsə na, bóól ómpwíín bé óbá, bwə ñgə kə bwədí kwáádá, nyə mú lwóya bwo nyúul nyé wúl mbií shús. ¹³ Buud obá bəñgú bwə mú nyiñgə nə mpúsə, kə jaaw bəñgú ómpwíín bwə á lúgə Yurúsəlem wá, bəñ ñémə nji məshwán.

¹⁴ Gúl ja shús, Yésus mú nyiñgə lwóya nyúul nyé ómpwíín wûm nə ñgwúd dî, bwə ñgə də. Cínəng a mú jum bwo nəcé bwə á shígé *magulə kéel búúd bwə á jaaw bwo nə a mə gwûm shwoñ dí yí. Bwə á bə ñkí lal mílám. ¹⁵ Ná ndéé, a mú ci nə bwo nə: «Kəgá shí ga nyêsh, bi kég cúndə Jəjə Kéel, muud yêsh gwágúg. ¹⁶ Nyəñg mə bá *búgula, bwə juwo nyə yé, nyə wə mə bá *dúg cug yé. Nyəñg mə bá kú búgula yé, nyə bá bwəma nə intúgúlí yá kandugə. ¹⁷ Ntó, bəñgə bwə bá búgula wá, bwə bá dū sá *məshimbá: bwə bá dū yîl búúd məjamb jínə dáámud, bwə lás məkêl

* ^{16:9} Míl mícilyá mí ayág mí cugé nə impánzə tééd 9 kə kumə 20. ^{16:15} Mat 28.19 ^{16:16} Mís 2.38 ^{16:17} Mís 8.7; 16.17 məkêl məshús: Mís 2.4; 10.46; 19.6; 1Kr 14

məshús, ¹⁸ bwé bii ónywâ nə məbwê. ŋkí bwé dá gwoog, sâ kú sá bwo. Bwé keel mimbêl məbwê, mimbêl myɔɔŋgá mí yâl.»

Yésus mə ká gwôw

¹⁹ Ja Yésus mə shîn lás nə bwo ntúni yí, a mú ŋkâŋ kə gwôw, kə ji məbwê məncwûm mə Zembî dî. ²⁰ Né ndeé, *ompwíin bé bwé mú nyingə, kə ŋgə cúndə Jɔjɔ Kéel ikúl byêsh. Cwám̄ba Yésus nyə á d̄u yə bwo ŋkul ís̄éy byáŋú. A lwágulə ná minjígúla myáŋ mí á bə tútəlí nəcé bwé á d̄u sá məshimbá.]

16:18 ónywâ: Luk 10.19; Mis 28.3-6 yâl: Mis 4.30; 5.16; 8.7; Zhk 5.14-15

16:19 Mat 22.44 16:20 Heb 2.4

Kálaad Zembî : Sə́ á Gúgwáan New Testament in Makaa

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Makaa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Makaa

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2018-11-16

